

SATUL ȘI ȘCOALA

REVISTĂ LUNARĂ PENTRU EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

S U M A R U L :

<i>Gh. Tulbure.</i> Sate și dascăli	145
<i>Dimitrie Coga.</i> Școala normală	146
<i>Giuseppe Lombardo-Radice.</i> Pagini autobiografice	149
<i>Victor Lazăr.</i> Ceva despre învățământul menajer în străinătate și la noi	152
<i>Dr. Od. Apostol.</i> Miopia și desenul	154
<i>Î. Moga.</i> Noul linii de orientare în trecutul nostru	156
<i>Dr. R. Trevorrow.</i> Educația americană	163
<i>Vasile Bucur.</i> Chemarea dascălului rural în concepția unui profan . . .	165
<i>Lia Gotea.</i> Lecție de Geografie. Clasa III.	167
<i>Ioan Chelcea.</i> Schița monografică asupra Lujerdiului—Someș	170

PAGINA LITERARĂ:

<i>I. Constantinescu-Delabaia.</i> Ursul, maimuța și porcul	174
<i>Nicolae Nistor.</i> Literatură și educație	174
<i>Ion Dongorozi</i> În ajun de examen	178

CRONICA :

† Emanuil Eremie. — Revistele județene. (C. I.) — Nu se mai țin examenele de înaintare pentru învățători. — Ziua săriidii pomilor. — Dimisionarea învățătorilor. — Gradația de merit. — Definitivarea învățătorilor. — Învățătorii-superiori. — Unirea Basarabiei.

CĂRȚI. — REVISTE.

M. Sasu: Învățământul primar din jud. Alba. — Revista generală a învățământului. — Viața școlară — Observatorul social-economic. — Școala noastră. — Școala și viața. — Tribuna cooperăției ardelenene. — Traian Gh. Zaharia: Belgia. — I. Lupaș: Anastasia Șaguna. — V. Ciurea: Vechiul ținut al Sucevei. — Dr. I. Lepși: Marea Neaga. (C. Iencica).

Satul și Școala

Redactată de :

Constantin Iencica și Dimitrie Goga.

Revista apare lunar, afară de lunile Iulie și August. Coresponzența privitoare la redacție se va trimite pe adresa: Dlui C. Iencica, Str. Mârzescu No. 21 Cluj. Coresponzența privitoare la Administrația se va trimite pe adresa: Dlui D. Goga, Str. Romei Nr. 23 Cluj.

*

Abonamentul 120 lei pe an pentru învățători; 150 lei pentru școale și comitele școlare. Uu număr 15 lei.

*

Răspândiți această revistă printre prieteni și cunoștințe; în ea se oglindesc ideile și acțiunea celor cari doresc ridicarea satelor și a școalei primare.

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cine nu înapoiază, în timp de 10 zile dela expediere, primul număr din revista ce i s'a trimis, îl considerăm abonat și așteptăm costul abonamentului.

*

Amințiți-Vă că hârtia, tiparul și lucrul sunt scumpe; revista se susține numai din abonamente. Trimiteți-ne deci neîntârziat costul abonamentului numai pe adresa Administrației.

*

În loc de chitanță, numele abonaților se trece pe pagina a 3-a a copertei.

*

Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază.

*

Lucrările și revistele primite la Redacție vor fi amintite la Bibliografia acestei reviste. Rugăm revistele să accepte schimbul.

SATE ȘI DASCĂLI.

Un tânăr învățător mi se spovedia cam în felul acesta:

— Nu știu cum să vă spun ca să mă înțelegeți. Dar am să fiu sincer ca să-mi descarc tot ce am pe suflet. De câțiva ani, sunt la catedră și totuș nu-mi găsesc rostul. Am ieșit din școala normală ca un copil al nimănui. Mi-am cerșit un post pe la toate ușile autorităților și cu efort, cu vai, l-am primit. Când am ajuns în sat, aveam impresia că am căzut dintr'un aeroplan. M'am trezit aruncat într'un fel de viață pentru care nu eram preparat. În școala normală învățasem de toate, afară de un singur lucru: ce trebuie să știe și să facă noul învățător când își începe „apostolatul”. Am pornit-o deci deabușilea ca un copil care învață să meargă. Oamenii din sat mă priveau la început pieziș și bănuitor. Eu nu știam de ce, pentru că nu supărasem nici un pui de găină. Mai târziu, am aflat pricina neîncrederii lor. Înaintea mea se perindaseră alți trei învățători tineri. Abia au implinit anul de școală și au dispărut tus-trei, firește fără să-și mai lăsa rămas bun dela săteni și lăsând în urma lor doar datorii pela gazde și paragină în școală. În atmosfera aceasta de bănuială, în completa solitudine a satului, am rămas dezarmat. Nu știam ce să fac și de unde să încep. Izolarea, umilința și revolta mi se așezau pe suflet ca o brumă, înghețând tot ce mai eră avânt curat în mine. Simțiam că nu mă pot ataca de nimic. Nu-mi găslam un razim de care să-mi proptesc gândurile și inima. În școală întru plictisit și abătut. N'am avut poftă să mă ocup de lecțiile copiilor. Acasă, în odăița mea, mă simt pustiu și

stingher ca un om fără căpătâi. Am impresia că sunt o barcă rătăcită pe valuri, care nu găsește țărnuț să se anine. Adesea ne strângem mai mulți colegi de seama mea din satele vecine și ne plângem soarta. Ne răsvrătim contra satului cu ignoranța și sărăcia lui, contra mai marilor noștri, cari ne uită atât de ușor și contra lumii întregi, care stă mută și nepăsătoare la toate durerile noastre. Cu gândul la o altă viață, la o altă lume cu alți oameni, ne detașam sau ne transferăm mereu dintr'un sat într'altul. Căutăm ceva și nu știm ce. Alergăm ca niște fluturi ameteți de mirajul unor lumini îndepărtate. Indată ce ne atingem însă de felinar, aripile ni se pârlesc și cădem la pământ...

I-am ascultat mărturisirea cu toată atenția și i-am răspuns cam așa:

— Înțeleg sbuciumările prin care ai trecut, pentru că cunosc bine psihoza tinerilor intelectuali de calitate d'ale. Am fost și noi copii ai suferinții, dar am luat lupta cu ea, și am biruit-o cu răbdarea. Dvoastră, cei de astăzi, sunteți drumeți ai răspântiilor de conștiință, niște mucenici ai unei educații de mântueală. Spuneai că ai plecat din școala normală cu mult ideal, dar fără o bucolă morală și nepreparat pentru dificultățile care te pândiau în drumul apostolatului. Ai dreptate! Nici profesorii și nici cărțile nu te-au învățat un lucru foarte important: să-ți cunoști munca ta și s'o faci! — cum spune un filosof englez. Ai pornit în viață fără să fii deplin împăcat cu ideea: am să fiu dascăl și nimic mai mult. Cel ce s'a încadrat în ideologia aceasta, acela și-a găsit matca su-

fletului pentru totdeauna; bineînțeles dacă'n alegerea misiunii a ascultat și de glasul vocației. Cine nu iubește copilii, să nu se facă dascăl. Cui nu-i place satul și sătenii să nu se facă educatorul copiilor lor. Să plece pe alt drum. După ce ți-ai examinat însă conștiința și ai rămas la plugul dascăliei, de cum te așezi în sat, îți pui plugul în brazdă și-ți zici așa: fiecare om cu destinul lui. Mi-a fost scris să fiu învățătorul acestui sat? Să-mi împlinesc norocul! Rămân aici. Gândurile transferării și detașerii mi le a-lung din cap ca pe niște strigoi. Vreau să prind rădăcini în satul acesta și să mă înfrățesc cu pământul lui pentru toată viața, bineînțeles în cazul când totul depinde numai de dumnezeu. Cu alte cuvinte,iei hotărârea logică și firească să te consacri satului. Să-ți cunoști toate bătăile inimii și toate nevoile ca să știi să-ți fii și doctor și grădinar. Cu munea ta de fiecare zi, să trezești în lumea satului setea de lumină și de înaintare, creindu-ți în același timp un rost al tău propriu, o gospodărie și o căsnicie care să-ți dea tihnă sufletească și să fie pildă pentru toți. Cu aceasta ți-ai fixat ținta vieții și ți-ai găsit ogorul de muncă. Ca să reușești și să creiezi ceva, nu e nevoie să fii nici mare pedagog, nici reformator și nici semizeu. Greșala Dv. este că fiecare vă credeți un Rousseau, un Pestalozzi, ori alt far mondial de lumină pedagogică, când la adică, mai de grabă sunteți niște sărmane becuri electrice, care la cel dintâiu scurt circuit se strică. Dacă nu poți fi făclie de biserică, mulțumește-te să fii o simplă lumânărică, un mic opait. *Principalul este să nu te stingi niciodată.* Să pălpăi mereu în întunericul satului și să împrăștii lumină până la ultima-ți răsuflare. Chiar anonim și uitat de toată lumea, acolo în umila ta odăiță din școală, lângă cărțile tale, lângă soția și copilașii tăi, să citești și să gândești mereu în ceasurile libere. Să studiezi câte o problemă de interes și de folos pentru sătenii tăi și să cauți s'o înfăptuiești. Pe urmele tale,

vor răsări atunci așezăminte noi și generații de plugani tot mai luminați și tot mai de ispravă.

Colo, spre bătrânețe, te vei trezi că sâmbanța ta a rodit și fața satului s'a schimbat cu desăvârșire. Ai creiat o lume nouă, un alt sat de oameni cu mai multă știință și îndemânare la toate. Vei avea atunci un sentiment mare și puternic: conștiința că n'ai trăit în zadar. Vei simți că ai fost un om de folos, un om de bine. Ai fost un ferment activ în vasul laborator de cultură al poporului tău, un agent viu în procesul de civilizare al neamului tău. Ai fost o *valoare culturală*.

Cu aceasta ți-ai împlinit rostul de dascăl rural. Poți închide ochii blând și resemnat, cum se stinge o candelă de-aicoană când i s'a isprăvit untdelemnul.

Dar pentru ca să ajungi la culmile acestea de gândire și de satisfacție, repet, trebuie să te contopești cu un sat și să fii al lui și numai al lui, cu trup, cu suflet. Pentrucă satul este o realitate etnică, politică, culturală și socială, o părțică a neamului, încadrează-te perfect în realitatea asta și fii sigur de succes.

„Mie-mi trebuie satul care să primească pe învățător și învățătorul care să fie însuș sufletul intrupat al acelui sat“, spunea Dl Iorga. Și nu spunea decât un adevăr simplu și firesc ca toate adevărrurile mari. Exprimă un punct de vedere care este al nostru al tuturor, exprimă o veche tradiție socială și culturală a neamului. Noi nu ne putem închipui satul deoparte și școala de altă parte, fără nici o corelațiune între ele. Nu putem concepe un dascăl izolat și străin sufletește de satul său. Un astfel de dascăl este o anomalie, un tip social imposibil și monstruos. Cei cari nu se identifică cu viața satului și se plimbă cu căfărul dintr'un sat într'altul, fără să lase nicăiri o urmă de faptă bună, sunt dascăli de căpătueală și de aventură. Sunt fluturi rătăcitori, cari nu e păcat dacă își pârlesc aripile. La noi satul se confundă cu dascălul lui, pentru că sunt

părțile componente ale aceluiaș organism viu. Când treci printr'un sat, aruncă-ți ochii nițel asupra lui. Unde vei vedea satul păraginit, cu garduri surpate, cu ogrăzi pustii, cu copii sdrențăroși în stradă, să știi că ori are dascăl slab, ori preot netrebnic. Unde însă învățătorul este om dintr'o bucată, care s'a dedicat pe deplin umilului său rost cultural, acolo găsești și școală bună și copii buni dar și un sat de oameni de ți-e mai mare dragul.

Vagabondajul n'a creiat nimic, dragul meu! Răbdarea da, statornicia în muncă, deasemenea. Pacostea cea mare a școlii și a satelor noastre sunt caravanele de

învățători transferați și detașați, cari le cutreieră an de an. Cel care va stărpi din lege acest blestem, cel care va restrânge epidemia asta, cel puțin la limita minimală, va fi în ochii mei cel mai mare binefăcător al școlii românești.

Am nădejdea că se va naște și omul acesta.

Atunci sper că nu vom mai întâlni tineri învățători cu sufletul devastat de ideal și cu resorturile morale frante, înainte chiar de a produce ceva, cum spui că te simți d-ta.

Iată sfatul meu!

GH. TULBURE.
inspector general.

ȘCOALA NORMALĂ.

Impresionat de jalnica situație a școalelor normale, am căutat să atragem atențiunea publicului asupra acestei instituții care, în ultimul timp, a fost neglijată. De aceea am luat cuvântul la adunarea generală a profesorilor secundari (1930), în repetate adunări ale prof. secundari din Cluj și am scris în două numere consecutive ale ziarului „Mișcarea“ (din 10—11 Martie 1931) — arătând tristețile împrejurări în care viețuiesc școalele normale.

Avem convingerea că oricât s'ar legifera pentru binele poporului, reformele vor rămâne sterpe dacă satele nu vor fi însuflețite pentru idealuri de bună stare economică și de înfrumusețare a vieții sufletești. Trebuie să socotim pe învățători drept îndrumătorii firești ai satelor și de aceea, ori cât de sporită va fi grija pentru pregătirea lor, ea nu va fi niciodată prea mare.

Din nefericire înmulțirea peste mă

sură a școalelor normale a sporit numărul învățătorilor — în multe locuri de o calitate diminuată — peste posibilitățile de plasare ale timpului, iar condițiunile mizerabile în care au funcționat multe școli normale — improvizate — au făcut ca *tuberculoza să fie sinistra tovarășe de viață a celor mai mulți dintre tinerii noștri învățători.*

La o anchetă făcută în 1926 s'a constatat la 24104 normaliști: 139 atinși de tuberculoză și 1186 predispuși la tuberculoză.

Cifrele erau înspăimântătoare și, totuș, ele nu corespundeau realității. O anchetă recentă, făcută de societatea profesorilor de pedagogie, dă 642 tuberculoși și 1400 debili, candidați la diferite boale.

„Internatele au devenit destul de des vaduri de boală. Un zăbranic negru se intinde peste toate aceste locașuri, care ar fi trebuit să fie o pildă de bună pază a sănătății pentru școlari“.

(Dr. Irimescu, în ședința Parlamentului la 27 Martie 1932).

Printre pricinile de căpetenie care au făcut să se instaleze tuberculoza în școlile normale trebuie să amintim: insalubritatea multor școli; lipsa de spațiu în clase și dormitoare; hrana insuficientă.

Părinții plătesc cu anevoie taxele de întreținere, iar Statul nu poate da atâtă cât trebuie. Primăriile și Prefecturile, care ar trebui să susțină într-o nobilă emulație școlile normale, se desinteresează și le impun la fel de fel de taxe. În Cluj, de pildă, Primăria impune școlile normale la toate taxele de apă, de gunoi, de fațadă, etc. și nu le sprijină cu nici un ban, deși aceste școli, pe lângă folosul pe care-l aduc ele, mai întrețin, fiecare, și câte o școală primară de aplicație, pentru care comuna ar trebui să aibă îndatoriri speciale.

Alocația de hrană a normaliştilor a fost totdeauna redusă. Astăzi ea este fixată la 12 lei, sumă cu care este peste putință să se dea elevilor o căniță cu lapte zilnic, o pâine gustoasă și suficientă, o mâncare substanțială și abondentă, care să favorizeze dezvoltarea mulțumitoare a organismului.

Cu toate acestea, de nicăiri nu poate veni un ajutor și Statul se vede constrâns să facă noi economii, chiar și la capitalul școlilor normale.

Parlamentul era pe punctul de a hotărî, în actuala sesiune, suprimarea cursului inferior la școlile normale. S'au ivit îndată partizani și adversari ai ideii.

Dacă condițiunile de viață în școlile normale nu se pot îmbunătăți, e-

vident că reducerea cursului la patru ani (cursul superior) se impune. S'ar primi elevi mai formați, cari ar sta mai puțin timp în internat (3—4 ani) deci ar fi mai puțin timp supuși unui regim de slabă alimentare. S'ar realiza și o recrutare mai bună, deoarece tinerii prezentați la concurs (absolvenți de gimnaziu) ar fi mai în măsură să-și dea seama dacă sunt sau nu înclinați spre profesiunea de învățător.

Singurul argument, care se poate opune unei atari măsuri, este acela că se vor împutina elementele rurale în școala normală. Dar argumentul nu e fondat. Școala normală nu pregătește numai învățători rurali ci și urbani; elementul orășenesc poate furniza elevi admirabili cari, ca învățători, se vor adapta mediului rural cu aceeași ușurință cu care se adaptează tinerii săteni vieții de oraș; e exagerată afirmația că sătenii nu-și vor aduce copiii la școala normală, după terminarea gimnaziului, acum când celelalte cariere s'au închis.

Dacă însă condițiile de viață ale școlilor normale se pot îmbunătăți, atunci e preferabil să rămână și cu ciclul inferior (s'ar evita între altele deplasarea profesorilor). În acest caz ar fi de dorit să se pună o serioasă barieră la intrarea în cursul superior, printr'un examen la care ar trebui admiși și elevi din afară și să fie supuși și elevii cari au făcut cursul inferior.

Această dublă selecționare (prima la clasa I și a doua la clasa V) ar asigura, într'adevăr, serii de elevi buni.

O reformă pripită a școlilor normale nu e de dorit. Odată pusă problema și în-

Parlament și în presă, ea trebuie privită pe toate fețele, nu numai de câteva persoane, ci de toți câți sunt în măsură să aducă un sfat bun.

Toți avem datoria de a crea școlilor normale o atmosferă de înțelegere, de grijă, de simpatie generală și de largă sollicitudine pentru viitorii învățători, ca să ducă cu ei convinge-

rea că țara îi urmărește în activitatea lor, înregistrând cu bucurie fiecare faptă bună pe care o pot îndeplini la postul lor.

Această datorie este în primul rând a conducătorilor țării, a învățătorilor și a profesorilor.

DIMITRIE GOGA.

PAGINI AUTOBIOGRAFICE.

(Scrisoare adresată domnișoarei Rotten)

de Giuseppe Lombardo-Radice

În timp ce predam pedagogia în școlile secundare, contactul cu școala medie în general mă făcuse conștient că pentru renașterea școlii, e necesar să combatem tendința Asociației profesorilor de a se ocupa în mod exclusiv de interesele de categorie, de carieră, de lefuri, de liste, de concursuri și de administrație. Eră o acțiune justă, dar... opriă respirația. Mi-am propus, într'un cuvânt, de a strămuta interesele Asociației profesorilor (voi, germanii, îi ziceți: „Lehrervereinigungen”), adunând pe unii dintre tinerii cei mai vioi și profesorii cei mai experți în jurul unui ziar care eră menit să fie steagul reformei educative. Deaceea l'am numit: „Nuovi Doveri” (Datorii noi). Primul număr al acestei reviste a apărut în 15 Aprilie 1907, la Palermo, la editorul Sandron. Timp de cinci ani fură publicate la fiecare 15 zile fascicule mari, pline de discuții, cu rânduri foarte dese, cu două coloane, pe un loc restrâns.

Eră o muncă strașnică, pentru că am făcut totul singur, deși predam la școală 28 ore pe săptămână. Ziua o consacrasem școlărilor mei, iar noaptea revistei. Nu aveam un ceas de odihnă.

„I Nuovi Doveri” eră un post foarte bun de observație; cu ajutorul lui am ajuns să descoper care erau cele mai bune școli italiene și cei mai buni învăță-

tori; am început cu toții o corespondență activă, iar prin ziar m'am luptat — puțin cam în felul lui Don Quijote — pentru frumoasa mea Dulcinea (care pe atunci, vai, ce urită eră !): Școala medie. Alți tineri Don Quijoti din toate părțile se uniau cu mine; aici își făcură armata mulți educatori cunoscuți; participau și scriitori însemnați, a căror operă se desfășură pe terenuri mult mai importante ca al meu, și cu rezultate de o valoare fundamentală. Îi amintesc numai pe Crivelucci, Croce, Fraccoroli, Gentile, și aș putea să numesc pe lângă aceștia pe unii dintre figurile cele mai strălucite ale înaltei culturi italienești din acele timpuri. Unul singur lipsiă, cel care eră mai apropiat de mine: Giuseppe Prezzolini, și lipsiă numai pentru că în acelaș timp publica și el revista lui: „La Voce”, ziar de revizuirea culturală a Italiei, care susținea ideile revistei „La Critica” a lui Croce, însă avu și meritul său particular: acela de a revela Italiei un grup de scriitori tineri, spontani, curajoși și neînfrânți, pe drept chemați „vociano” în perioada literaturii noastre dintre 1909 și 1920, și iscălit de Prezzolini, Papini, Soffici, Slatoper, Jahier, Boine, Cecchi: o pleiadă de poeți și literați.

„La Voce” cu marea „Critica” și micuța „Nuovi Doveri” (pe terenuri diferite,

dar comunicând între ele), împlinîă în mod măreț, ba câteodată chiar cu prea multă vivacitate, misiunea sa de a smulge măști, de a desveli răni și de a biciui lenevia.

„Nuovi Doveri” și-a văzut triumfând programul în 1909, la „Congresul profesurilor de școli medii” la Firenze, consacrat definitiv numai pentru discutarea reformei școlii; a inițiat o colecțiune de studii pedagogice prin opera lui Galletti și Salvemini: „La Riforma della scuola media”, prin opera lui Gentile „Școală și filosofie” și printr’o culegere ale scrierilor mele „Saggi di propaganda politica e pedagogica”; a întemeiat o colecție de „Pedagogi și educatori vechi și noi”, care făcuse cunoscută în Italia pedagogia lui Basedow, a lui Herder, Fichte, Schelling, Tolstoi, și publică din nou, într’o ediție nouă și frumoasă, pe Comenius.

Pentru ce fel de idei didactice se luptase această revistă, în ce privește învățămîntul din școala medie și elementară? Nu se poate spune pe scurt. Lupta cea mai înverșunată a fost cea în contra „Compunerii” (exerciții de nesinceritate) și în general în contra academismului și a spiritului burocratic. Aici se pot regăsi și primele germinări ale ideilor mele și ale altora, expuse apoi în cărțile mele de pedagogie. Între cărțile „altora” se găsiau scrierile aceleia, care a devenit soția mea în 1910, ale Gemmei Harasim, din Fiume, care a reușit, în școala unde eră învățătoare, să armonizeze pe propria ei socoteală, experiența ei într’o consonanță fericită cu Estetica lui Benedetto Croce. Ne lipsia aproape orice colaborare a învățătorilor italieni supuși guvernului austriac, cu cari eu eram în continuă legătură, însă ne venia dela ei ceva mai prețios: crearea unei reviste surori cu „Nuovi Doveri”: „La Voce degli insegnanti”, care apăruse la Trieste. Titlul deosebit, dar sufletul acelaș. Adevărată fiică a „Nuovi Doveri”. În 1912 „Nuovi Doveri” s’a transformat în „Rassegna di Pedagogia e di politica scolastica”, ce trăi doi ani: îi urmă, până la 1920, o colecție de

volume (cam 50) intitulate „Scuola e Vita”. În 1919 — după război — am întemeiat o revistă nouă: „Educația Națională”, care există încă azi și despre care nu e nevoie să vă spun nimic, căci D-v. gentila mea colegă, o urmărită de câțiva ani. Nu peste mult, așadar, se vor împlini douăzeci de ani de când eu susțin un „cerc” cu mii de prieteni învățători și profesori, fără altă întrerupere decât războiul.

Deabiă ajuns pe catedra universitară din Catania, începui în „Rassegna” reculegerea rezultatelor „experienței didactice”, pe care în 1913 o publicasem în cartea „Lezioni di didattica”, din care s’au tipărit până acum zece ediții.

În ele se găsește după părerea mea „tot ce se poate concepe mai viu în școlile comunale”; în vasul vechiu eu am turnat vin nou. Lucrarea aceea reprezentă, în acord perfect cu idealismul lui Croce și a lui Gentile, și un program de muncă pentru generația nouă de învățători, și, după o perioadă de neîncredere „oficială” din partea pedagogilor, a fost primită cu o căldură, după care se poate judeca cât de mult a fost preparat terenul în Italia pentru o astfel de renovare pedagogică.

D-v. veți găsi și azi câteva pagini care v’ar putea plăcea, fiind în armonie cu directiva școlilor noi și active. Elevul nu mai e considerat ca imitator, ci ca observatorul și judecătorul învățătorului; viața unei școli e înțeleasă ca o colaborare reciprocă a școlarilor, colaborarea învățătorilor; pedagogia nu e tratată ca ceva „profesional”, ci e pusă în funcțiunea umanității și bogăției spirituale a maestrului; inițiativa privată e apărută față de școala de stat; se scade valoarea lecțiilor formale, și toată educația e bazată pe intuiția copilului; învățătorul e considerat drept „moderatorul” studiului liber. Iar în ce privește învățămîntul, cartea aceea a mea, după concepția italiană, care-și are originea la Giambattista Vico, bazează educația copiilor pe caracterul esențial al copilăriei,

atât al popoarelor, cât și al individului: pe poezie.

De aici:

1. Educația lingvistică a copilului, ca o școală de sinceritate; învățătura limbii ca un proces creativ; marea valoare atribuită dialectului, considerat ca o creațiune a mentalității copilărești a unui popor; scrierile marilor scriitori populari, ca și contraotrava gramaticii.

2. Critica învățământului tradițional intuitiv (în sensul materialistic) înțelegând intuiția nu ca o ilustrare prin obiecte sau tablouri, însă ca viața și dezvoltarea ideilor, pe cari copilul le are deja — intuiția înțeleasă deci ca poezie (ceea ce e prima filosofie a vieții).

3. Extinderea conceptului de a predă limba la toate obiectele, nămicind conceptul abstract al unei predări despărțite de aceea a limbii italiene, întinderea terenului de compoziții pe toate câmpurile de observație, de experiență, de studiu; compoziția înțeleasă ca rezultatul observărilor sufletului copilului, care explorează lumea sa, ca și pe sine însuși.

4. Eliminarea cărții în prima perioadă a timpului de școală; scrisul și cititul, ca o reinvenție a copilului.

5. Teoria identității valorii, ca limbaj, atât a cuvântului, cât și a literelor, deci o coincidență perfectă a didacticii limbii cu aceea a desemnului; desemnul spontan ridicat la rangul de ocupația fundamentală a copilului; cântecul popular de un caracter spontan introdus ca muzică școlară; lucrul de mână ca plastică și construcție spontană, excluzând orice formalism.

6. Istoria ca istorie-poemă, după experiențele învățătorului Guido Santini, unul dintre cei mai profunzi educatori italieni, — ca și conștiința dezvoltării istorice a muncii (Dewey).

7. Identitatea științei și a poeziei în cultura copilului, valoarea morală a științelor naturale; lecțiunile științifice, ca ilustrări de corelații organice vitale, urmărind experiența didactică germană a

lui Schmeil); copilul considerat ca cercetător și om de știință.

8. Religia copilului ca aspirație la dumezeesc și învățământul religios ca poezie religioasă. Deja în prima ediție m'am referit adesea la pedagogia voastră de avangardă și am amintit de Landerziehungsheime, mișcarea din Hamburg, opera lui Otto Ernst, etc., etc.

Pentru a întări în capul educatorilor ideile puse în mișcare de cartea mea: „*Lecțiuni de didactică*“, și pentru a confirma noua practică școlastică, ce se afirmă în anii din urmă ici și colo (în 1908 prima „*Casă de copii*“ a Mariei Montessori, precedată de experiența surorilor Agazzi și Pietro Pasquali (din 1898—1910), inițierea a „*La Scuola Rinnovata*“, la Milano; în 1901 se întemeiază Montecasa, în 1906 călătoria D-nei Franchetti la Londra pentru a studia „*Nature Study*“, în 1907 sosirea a Miss L. Latter la „*La Montecasa*“, în 1909 inițierea institutului lui Maurizio Salvoni la Milano, etc., etc.), publicasem în „*Scuola e Vita*“ o serie de volume a diferiți autori, de un interes foarte mare! Vouă, Germanilor, vă va face plăcere să aflați, că acțiunea se începuse prin „*Ftachsman als Erzieher*“ a lui Otto Ernst, carte deja populară în Italia; urmează dintre autorii străini cărțile lui J. Dewey și A. Ferrière; volumele lui S. Santini: „*Pedagogia ca știința expresiunii didactice*“ și „*Dincolo de știință și sistem*“, două eseuri fundamentale ale lui Gino Ferretti (care azi la noi e cel mai zelos susținător al școlăii active), despre „*Numărul și copii*“ și „*Alfabetul și copii*“, volume asupra intuiției copilului și asupra compoziției a D-rei Harasim și a lui Bevilacqua; asupra științei copiilor de Longo; asupra culturii regionale de Crocioni; eseuri de Fazio (unul dintre cei mai mari discipoli ai lui G. Gentile); confidențe de educatori; de d-ra Errera, de Colombo, de Pico și diferite lucrări ale mele.

(Trad. de Olga Cobu.)

CEVA DESPRE ÎNVĂȚĂMÂNTUL MENAJER ÎN STRĂINĂTATE ȘI LA NOI.

În numărul de pe Octombrie 1931 din „Revue Internationale du Cinéma Educatif”, care apare la Roma ca organ al Institutului internațional de cinematograful educativ în cadrul Societății Națiunilor, dl Paul De Vuyst, publică un articol despre *Rolul femeii în agricultură*. Dl De Vuyst se întemeiază și pe ancheta făcută sub auspiciile Federației Internaționale a Învățământului menajer din Fribourg (Svizzera), care a primit numeroase răspunsuri din mai multe State europene, între care și România.

Pentru a înțelege bine rolul femeii în agricultură, dl De Vuyst constată, pe baza datelor care i-au stat la dispoziție, că femeia contribuie cu cel puțin 30% la producția agricolă mondială, că în cele mai multe cazuri ea poartă pe dea întregul toate greutatea menajului și că ea supraveghează pentru cel puțin 70% întreținerea mijloacelor de trai ale gospodăriei rurale și ale menajului.

Urmează din toate acestea că femeia dela țară trebuie pregătită anume pentru această muncă grea și atât de hotărâtoare pentru progresul material, dar și moral al sâtenilor noștri.

În străinătate, interesul pentru învățământul și educația menajeră crește mereu. Acest interes nu se manifestă numai de către cei ce conduc destinele Statului, ci și de către Societăți înființate anume, care toate se arată preocupate de Învățământul menajer agricol postșcolar, pe care îl discută în congrese locale și internaționale pentru a afla mijloacele cele mai potrivite pentru înfăptuirea lui, pornită din necesități reale.

Iată ce cerea, în privința acestui învățământ menajer rural, Congresul al III-lea Internațional din Anvers-Liège:

1. Școala rurală menajeră să pună pe tânăra fată în fața vieții practice rurale cu toate îndatoririle ei.

2. Să-i atragă atențiunea asupra ocupațiilor care să-i poată crea un venit,

urmărind totodată și cultura ei intelectuală.

3. Programa acestor școale rurale să cuprindă un învățământ general, menajer și agricol, iar acesta să fie mai ales practic, teoria având să intervină numai pentru a lămurii partea practică.

4. Se impune crearea de cursuri postșcolare agricole și de menaj în localuri înzestrate cu tot ce trebuie acestor fel de cursuri.

5. Autoritățile publice, îndeosebi Corporațiile profesionale ale Agricultorilor, sunt datoare să asigure pe toate căile o frecvență regulată a acestor cursuri.

6. Programa secțiilor să corespundă rolului pe care tânăra fată va avea să-l îndeplinească; *instrucția să fie înainte de toate practică*.

7. Metoda acțiunii personale să fie obișnuită peste tot și dacă cer împrejurările, să ne servim de metoda demonstrativă.

8. Acest învățământ să fie continuat și completat în cercurile agriculturilor și secțiilor lor de juni.

9. Mediul în care trebuie să inițiem tinerimea dela țară să fie rural și familiar, în spirit și fapt.

10. Administrarea unei școale menajere agricole să se facă după metode raționale moderne.

11. Învățământul menajer agricol are să dea o educație profesională și să ajute tinerimea de a-și câștiga deprinderi bune.

12. Ferma acestor școale să fie exploatată, încât să dea maximul de venituri fără a primejdui ținta finală.

13. Aceste școale prepară pe tinerile fete pentru misiunea lor de educatoare și le formează din punct de vedere social.

14. Localurile, în care se face practica, să fie cât mai apropiate de dimensiunile și dispozițiile normale ale locuințelor rurale.

Cum stăm la noi cu pregătirea pentru menaj? Dacă avem în vedere masele, mai întâiu cele rurale, stăm slab din cauza lipsei de pregătire și de pricepere. Adevărat că fiecare mamă deprinde pe fiicele ei cu menajul, dar întreagă alcătuirea acestuia e cea obișnuită din bătrâni, iar dacă se introduc învâiri luate dela orașe, acestea sunt mai mult manifestări de lux. Femeia rurală, cu toate că are destule materii prime, mai ales alimentare, nu știe să le întrebuițeze cum trebuie și e de o negligență păgubitoare sănătății, mai ales în timpul lucrului la câmp.

La orașe, pricepera pentru ale menajului e mai dezvoltată, dar și aici suntem încă departe de idealul dorit.

Scăderile amintite au fost recunoscute de unii conducători ai țării noastre. Mai ales după războiu, s'au înființat multe școli de menaj cu câte 3 clase și un an de practică, apoi câteva școli normale pentru formarea de maestre la școlile de menaj. Rezultatul școlilor inferioare de menaj a fost — ca și la cele agricole — crearea unor cete nouă de aspirante la slujbe. Afară de aceea, nu s'a văzut niciări urmă de influențare spre bine nu asupra ținutului în care e școala, dar nici cel puțin asupra comunei. Vina nu e numai a corpului didactic dela astfel de școli, ci și al inspectorilor și inspectorilor cari nu-și dau seamă că scopul acestui învățământ nu e crearea de aspirante la bugetul Statului, ci e creșterea unor lume menajere pentru folosul lor propriu. E greșala care ne caracterizează: de-a da tuturor instituțiilor noastre cu un cerc restrâns, proporții mari în ce privește personalul și programa, pentru-ca să ajungem la un rezultat practic cât se poate de redus.

O dovadă, că și la noi s'a înțeles nevoile educației menajere pentru masele mari, e programa analitică pentru clasele V, VI și VII din cursul primar. În ea se prevăd 3 ore consecutive pentru gospodărie pe săptămână, nu din carte, ci în mod practic. Deaceea se cere pentru fiecare școală ca loc de deprindere o

casă deosebită, cu bucătărie, în curte cu coteș pentru porc, paseri, grajd pentru o vacă cu lapte. Nu se spune, dar se înțelege dela sine, că trebuie și o cămară și o pivniță pentru păstrarea alimentelor.

Nu cred să fie în întreagă România o școală astfel înzestrată. Dar nici mult — puținul cuprins în programa analitică nu se face în partea cea mai mare a școlilor, căci nu sunt învățătoare pretutindenea, iar în multe, unde sunt, îl fac numai de mântueală, din carte.

Starea aceasta trebuie să înceteze. Femeile noastre dela sate sunt dornice de învățatură într'ale menajului, chiar și ale bucătăriei. Dovadă faptul, că publicându-se în Biblioteca populară a „Astrei” o cărticică despre *Bucătăria gospodinei dela sate* de D-na V. Lazăr, în 6000 exemplare, toate s'au epuizat, cumpărându-se de țărance din Transilvania. Multe au întrebat despre această carte și la unele foi populare mai răspândite.

Trebuie deci să facem ceva. Dar nu școli de menaj cu cursuri de 3—4 ani, cari nu folosesc nimic mulțimii, ci cursuri de durată mai scurtă.

În privința aceasta, ne poate servi în Transilvania, exemplul Sașilor; popor de cultură veche, veșnic în legături culturale strânse cu Germania, de unde au venit la noi. La Sași, sistemul cursurilor pentru instrucția și educația menajeră e în floare. Anul trecut s'au ținut două cursuri în felul acesta: unul dela 8 Aprilie până la finele lui Septemvrie, altul, acesta de către Federația Băncilor Populare, numai dela 8 Aprilie până la 5 Iulie.

Pe noi ne interesează mai mult cel dintâiu, de aproape șase luni, căci s'a dat atențiune mai mult părții practice: cunoașterea alimentelor, gospodăria casei, gătitul mâncărilor, îngrijirea casei, lucrul de mână, în deosebi țesutul cămășii și s'a dat o atențiune deosebită, igiena, îngrijirea copiilor sugaci, cunoașterea vieții, a poporului german și a ținuturilor locuite de Germani (Sași) (Helmat), scri-

metica gospodăriei, educația civică, grădinarit, pomărit (tufele fructifere mai ales), creșterea pasărilor de curte și a altor animale mici domestice. Precum se vede, educația națională ocupă un loc de frunte și la cursurile acestea practice.

Participantele la aceste cursuri au plătit taxe: la înscriere o mie de lei, la fiecare zi întâi a lunii 1400, luna ultimă 400 lei. Au fost primite fete cu 15 ani impliniți. Intre cursiste, au fost fete dela țară și din oraș. Dela țară au fost fete de țărani cheaburi. Diploma unui astfel de curs face — cu drept cuvânt — pentru o fată care vrea să fie soție și mamă bună, mai mult decât absolvirea unor clase de liceu sau chiar a liceului întreg.

Aceste cursuri sunt însă pentru mai puține fete. Ele reclamă și timp mai îndelungat și cheltueală mai mare. Conducătorii Sașilor au înțeles că pentru a răspândi cunoștințele practice ale învățământului menajer, trebuie să meargă ei la sate. De aceasta s'a îngrijit mai ales Reuniunea agricolă săsească, care trimite regulat maestre de menaj la sate, unde țin cursuri de menaj timp de două săptămâni, dar nu cu satul întreg, ci cu 10—15 neveste tinere și fete mari. Dela acestea învață, mai curând sau mai târziu, și celelalte femei. Programa e cam tot cea dela cursurile amintite mai sus, ou reducerile reclamate de scurtimea timpului. Și la cursurile acestea, oricât sunt de scurte, nu e vorba numai de educație și instrucție menajeră, ci și de educația națională. Conferențele se țin în jumăta-

tea a doua a zilei, de către maestra de menaj, preot, învățător, etc. și la ele participă lume mai multă.

Ce e mai potrivit pentru noi? Datoria noastră e de a da cultură menajeră *masselor dela sate*. Vom înființa deci cursuri de două săptămâni sau fie și numai de 10 zile pela sate și prin mahalalele orașelor. Cheltueala pentru remunerarea conducătoarei unui astfel de curs trebuie să o suporte despărțămintele „Astrei”, Camerele agricole, Reuniunile femeiești, Banca populară din comună, eventual chiar comunele. Dacă aceste cursuri se vor aranja cu priceperea reclamată de împrejurările zilelor de acum, cheltueala pentru un singur curs va fi minimă — 1000 lei pentru cele 10 zile și cheltueala de transport a conducătoarei care are masa gratuit. Avem multe fete absolvente a *școalelor normale de menaj*, care bucuos ar luă asupra lor munca aceasta. Va trebui însă stabilită programa amănunțită a fiecărui curs; conducătoarea însăși să o prezinte arătând și conferințele pe care le va ține. Trebuie făcute, în înțelegere cu intelectualii satului, și pregătirile necesare, pentru ca ajungând în comună conducătoarea să se poată apuca numaidecât de lucru. E vorba mai ales de local, mașină bună de gătit, numărul nu prea mare al asistentelor, modalitatea aducerii alimentelor care au să fie gătite, eventual și altele.

De cursuri luxoase, cu cheltuei mari, nu avem nevoie, mai ales noi, nu!

VICTOR LAZAR.

MIOPIA ȘI DESENUL.

N'am înțeles niciodată de ce unii din confracții mei dau certificate medicale școlarilor miopi, pentru a fi scutiți de desen la școală.

Dar mai ales n'am înțeles pe părinți — și încă părinți intelectuali — cari pretind această scutire pentru copiii lor. Cunosc destui copii miopi, cari dese-

nează bine și desenatori și pictori miopi; ceva mai mult, cunosc miopi cari desemnează admirabil în peniță.

Fac — după părerea noastră — confracții medici, un mare rău că dau certificate medicale pentru acest scop, iar părinții o foarte mare greșală, pe care copiii lor o s'o remarce mai târziu: universitate

Am căutat să analizez cauzele care împing la cererea acestei scutiri. Rezultatele sunt de așa natură că merită să le menționez:

1. *Lenea școlarului respectiv.*

Atitudine care cu nici un chip nu trebuie încurajată, mai ales că desemnul este un obiect foarte instructiv și recreativ.

2. *Simularea din partea școlarului.*

În toate împrejurările vieții, dar mai ales în cea școlară, simularea trebuie pedepsită repede și sever. În felul acesta — credem — că se completează educația școlarului respectiv.

3. Afirmația părinților că nu are *aptitudine* sau *talent* la desemn copilul lor.

Orice copil de școală poate desemna. Profesorul de desemn niciodată nu se gândește ca elevul său să dea o operă pentru expoziție sau pinacotecă, și nici nu întrebuițează mijloace de constrângere să lucreze așa cum ar putea să facă el. Profesorul îl învață să fie atent și să vadă.

4. Pretinsa *severitate* a profesorului de desemn.

5. *Antipatia* părinților sau școlarilor față de profesor sau față de desemn. Nu discutăm acum cauzele acestei antipatii.

6. Dorința părinților și școlarilor vanitoși de a nu se strica *media* generală mare, la sfârșit de an, printr'o *notă mică la desemn*.

7. *Întrebuințarea* orei de desemn pentru a-și prepara școlarul lecțiile și temele nefăcute acasă, pentru a face *lectură* extrașcolară sau altă muncă sau pentru a pleca mai de vreme acasă.

Incurajarea acestui lucru aduce după sine și *învidia* camarazilor cari nu sunt scutiți.

Ni se povestește că o elevă, scutită la desemn, a fost surprinsă lucrând la înșirarea unor mărgel extrem de mici pe un fir de ață subțire în ora în care ar fi trebuit să desemneze. Eleva era scutită de desemn din cauza miopiei!

În fața unui școlar *leneș* — ne punem totdeauna întrebarea dacă lenea sa nu-i consecutivă unei stări patologice. Profe-

sorul e obligat, în *colaborare* cu medicul școlar, să rezolve această chestiune: să stabilească cauza și origina lenei la respectivul școlar.

În general, se zice că acuitatea vizuală — vederea — este normală, atunci când individul recunoaște la o lumină bună, literile de 7 mm. înălțime, la distanță de 5 m.

O turburare a vederii, frecventă în mediul școlar e și *miopia*. *Miopia* este datorită lungimii exagerate a axului antero-posterior al globului ocular și se manifestă prin necesitatea de a privi obiectele, etc. de foarte aproape. Cauzele sunt numeroase: lumina defectuoasă, mobilier disproporționat, eforturi continue ale acomodăției, atitudini vicioase, etc.

Miopia nu-i ereditară. Anumite cauze însă predispun la miopie și e *frecventă la copii*.

Dacă am cerceta *statisticile* medicale ca de ex. cele de mai jos, unele luate după *Courmont* (Précis d'Hygiène, 1925). *La Paris*: 20,7% din elevii unei școli primare au fost găsiți *miopi*; 10—72% la Colegiul Rollin.

La Lyon: 38% la elevii *interni* ai unui liceu; 18% la elevii *externi* ai aceluiaș liceu.

La Montpellier: 7,9% la elevii unei școli primare de băieți; 6,8% la elevii unei școli primare de fete; 11,1% la elevii unei școli superioare de băieți; 9,5% la elevii unei școli sup. de fete.

În Elveția: Statistica arată un procent dublu de *miopi* la școlarii de rasă *germanică*, față de cei de rasă *latină*.

În Germania: 5,2% în școlile rurale; 59% în Universitate; 20% în școlile primare; 47% în gimnazii.

În Ungaria: După Vogel Marton (Învățăminte din statistica școlară a afecțiunilor oculare, în „Népegészségügy”, No. 10—15, Mai 1931, recenzat „Igiene socială”, 1931, pag. 911), au fost găsiți 18,13% școlari *miopi*.

Pentru prevenirea miopiei, Vogel crede că dezideratele lui *Hisscheberg* în ceea ce

privește construcția băncilor de școală, trebuie respectate.

Englezul *Kelinak* dă importanță culoarei tablei și a modului de luminare a acestei table. (Vezi și articolele noastre din „*Lamura*“ 1925 și „*Satul și Școala*“ 1931).

La noi în țară: Dr. G. Banu și colaboratorii săi, făcând cercetări asupra defectelor organice la copiii de școală (Igiena socială, pag. 1049, 1932), a găsit că în mediul școlar rural, procentul de miopi se ridică la 4,3%, iar în cel urban 14,6% și e frecventă la copiii de 9—12 ani. Statistica se referă la 2149 copii de vârstă preșcolară și școlară. Gândiți-vă Dv. câți copii ar trebui să fie scutiți de desen!

Medicii școlari sunt obligați a examina complet pe fiecare școlar în parte. Vor nota în carnetul sanitar școlar acuitatea vizuală, vor recomanda ochelari, după caz, sau așezarea în bănci. Orice certificat medical trebuie luat în seamă din acest punct de vedere, cu multă preocupare pedagogică.

Desemnul are pentru școlari o foarte mare importanță pedagogică. Oricum ar

fi executat desenul, are o valoare importantă, prin faptul că prin el poți să-ți dai seama în ce măsură școlarul a făcut cunoștință cu un obiect sau o ființă oarecare, ce relațiuni spațiale a remarcat și fixat și cum înțelege să reprezinte ceea ce vede.

Desemnul trebuie privit ca o formă a limbajului. Desenul pretinde intervenția centrilor superiori de asociație și favorizează considerabil dezvoltarea intelctului.

Desemnul fixează și întărește memoria. Desenul e expresiunea gândirii și ajută la educarea mâinii și a ochiului.

Școlarul va reuși să aibă noțiunea valorii reprezentative a trăsăturilor, raportul de asemănare între un obiect și reprezentarea sa grafică și-și va concentra toate eforturile în executarea corectă a muncii propuse.

Noi — credem — că, față de această valoare a desenului în educația școlară, scutirile să se facă foarte rar — în mod excepțional, numai pentru cei cu miopie forte.

Dr. OD. APOSTOL.

NOUI LINII DE ORIENTARE ÎN TRECUTUL NOSTRU.

Unul din fenomenele mai puțin zgomoatoase, dar cu atât mai temeinice, ale vieții noastre sufletești, de după războiu, e interesul accentuat, care se manifestă printre rândurile intelectualilor, pentru cunoașterea cât mai completă a trecutului nostru, interes isvorât din nevoia de a pătrunde nu numai instinctiv, ci și cerebral, situația și rostul noului stat național, amenințat încă de tendințele revanșarde și cuceritoare ale unor vecini cu judecata diformată de rămășițele unei istoriografii șovine.

Râvna aceasta de a înlătura negurile îngrămădite artificial de stăpânirea strei-

nă peste trecutul istoric și aspirațiunile poporului român din provinciile desrobite, pentru ca din cunoașterea temeinică a acestor puteri latente să ne precizăm drumul nostru în viitor, a îndemnat pe răposatul rege Ferdinand I să dea, cu prilejul deschiderii Universității din Cluj, o deosebită atenție învățământului și cercetărilor istorice, prin fondarea Institutului de Istorie Națională pe lângă această Universitate, iar mai târziu să lase prin testament ridicarea Fundației Regele Ferdinand I, în Iași.

De aceeaș dorință s'au arătat a fi pătrunși și mare parte a intelectualilor noștri ardeleni, cari prin revistele istorice regionale, apărute în număr însemnat în ultimul deceniu, caută să sfruteze bogatul material ce-l oferă arhivele județene și

*) I. Lupăș: *Epocile principale în istoria Românilor*. Biblioteca istorică a Astrei No. 1. Cluj, 1928, ed. II, pp. 144.

orășenești, manifestând tendința spre cercetări pronunțat locale, cu scopul de a evidenția partea ce au avut-o Români, în situațiuni juridice diferite și în contact, sau mai bine zis conflict cu națiunile conlocuitoare, la istoria politică și culturală a acestei provincii, precum și străduințele de secole ale acestui popor pentru conservarea naționalității, a drepturilor lui politice și a ridicării lui economice.

Astfel istoricii ardeleni dela Universitate și din provincie au scos din umbra trecutului noi figuri istorice, noi momente din curgerea neîntreruptă a legăturilor bisericești, culturale și politice ale Românilor depe cele două laturi ale Carpaților și au evidențiat semnificative momente, când necesitatea imperioasă a timpului, trecând peste pornirile multor principii și voievozi, le impunea o atitudine politică comună în fața primejdiilor înconjurătoare.

Paralel cu aceste cercetări, istoricii dela cele patru universități din țară au scos la iveală, în anii de după războiu, lucrări fundamentale, cari modifică și îmbogățesc în mare măsură rezultatele istoriografiei noastre, aruncând lumină asupra celor mai întunecate timpuri ale trecutului nostru. Rezultatele obținute prin aceste lucrări și prin cercetările arheologice și arhivistice din provinciile desrobite, înbinau firele, de multe ori disperate, ale trecutului nostru, într'un întreg organic și fluviul adânc și larg al vieții noastre etnice, în neîntreruptă desfășurare pe teritoriul celor trei provincii dunărene, fu descurșat de multe obstacole care îi acoperiau cursul.

Din mulțimea amănuntelor, ochiul cercetător al istoricului cu vedere largă și cuprinzătoare, descifra ritmul general al istoriei noastre, care se cerea lămurită prin fixarea unor noi linii de orientare, menite să o facă înțeleasă tuturor celor cu dorința de cunoaștere a trecutului nostru.

Aceste linii călăuzitoare le-a trasat profesorul Universității din Cluj, dl Ioan Lu-

paș, în lucrarea sa de sinteză „*Epocele principale în Istoria Românilor*“, pe care o facem cunoscută în rândurile ce urmează.

Pornind dela criteriul organic-național (morfologic), pe care îl ia „ca punct de mănecare și ca temeiul al împărțirii istoriei române în epoce, căutând în același timp o concordanță aproximativ nu numai cu epocile istoriei universale, dar și cu fazele de dezvoltare sincronistică a celor trei provincii românești“, dl I. Lu-paș împarte istoria noastră în :

1. *epoca veche, sau epoca formațiunii poporului român* (până la 1241);

2. *epoca medie, sau epoca organizării politice, culturale, sociale și economice a voevodatelor și principatelor române* (până la 1593);

3. *epoca nouă, sau epoca tendințelor de unitate națională, politică, religioasă și culturală* (până la 1821);

4. *epoca contemporană, sau epoca înfăptuirii succesive a unității naționale* (până în prezent).

Epoca veche începe cu apariția în istorie a semințiilor tracice atât în Peninsula Balcanică, cât mai cu seamă în bazinul carpato-dunărean, leagănul unei străvechi civilizații cu caracter popular în timpurile preistorice. În acest teritor geto-dacic, a penetrat civilizația grecească din orașele pontice, găsind aici neamul eroic și pătruns de un adânc spirit de dreptate al Goților, iubitori de nemurire. Invasia Celților determină o concentrare a micilor regate geto-dace sub Burebista, când penetrația romană în Balcani aruncă deja sămânța neamului nostru în masa Tracilor. Unitatea politică a geto-dacilor fiind zdrobită pe timpul lui Decebal, prin cuceririle și colonizările lui Traian, în bazinul carpato-dunărean, răsare o înfloritoare civilizație orășenească și scitească cu caracter roman, sub oblăduirea căreia poporul băstinaș al Dacilor își însușește limba și spiritul practic și cinstit de lege al stăpânilorilor. După abia un veac și jumătate de strălucire, civilizația orășenească fu distrusă de besna-

ucigătoare a năvălirilor barbare. Timp de aproape un secol Goții, apoi mai bine de patru secole Gepizii își întind peste pământul Daciei, odinioară fericite, stăpânirea întreruptă de invaziunile temporare ale Longobarzilor și Avarilor, lăsând sporadice urme în limba și numirile locale. Abia apar Românii, la sfârșitul stăpânirii gepide, la suprafața istoriei și invazia turanică a Pecenegilor, Cumanilor și Ungurilor acopere cu vălul întunericului vechile organizațiuni politice băștinașe românești. În timpul când se perindau aceste stăpâniri politice, pătrunse printre noi neamul Slavilor, cari, însă, în afară de bogăția cuvintelor rămase în limbă, n'au reușit să altereze esențial structura etnică a poporului nostru, i-au îmbogățit doar viața sufletească. Astfel „la idealismul transcendent moștenit dela Geto-Daci, la practicismlul sănătos, la spiritul de ordine și claritate dobândit dela Romani, s'a adaus misticismul de proveniență slavă.” (pag. 42).

Invaziunea Tătarilor (1241) a spulberat stăpânirile politice turanice, de sub ruinele cărora apar acum străvechile noastre organizațiuni politice și sociale: cnezatele și voevodatele, organizații patriarhale primitive, cari n'au putut împiedeca timp îndelungat tendințele de organizare monarhică, centralistă a marilor voievozi de amândouă laturile Carpaților.

Epoca medie este cea a organizării voevodatelor și principatelor române. Cel dintâiu principe, mai târziu voevod, apare în Transilvania la începutul secolului XII, având al doilea loc după palatin în ierarhia statului ungar. Curând însă, tendințele de emancipare ale principelui sunt atât de manifeste, încât în sec. XIII, după o serie de conflicte cu Regele, principele ardelean ajunsese arbitru situației, dispunând asupra succesiunii la tronul Ungariei. Concomitent, se manifestă tendința de unire și incorporare a măicilor voevodate din sudul Carpaților (Litovoi, Seneslav), pornire, căreia îi pune capăt marele Basarab-Vodă, prin victoria din 1330, la Posada, când, după cum se ex-

primă Henri Grégoire, marele voevod „a salvat naționalitatea română de Turanieni” și a scos „un mare popor din întunecimea sclaviei în lumina istoriei” (pag. 49).

Pornirile și mai pronunțate spre independență ale lui Vlaicu-Vodă, Regele Ungariei, Ludovic caută, în nădejdea unor înlesniri pentru extinderea propagandei catolice în Muntenia, să le atenueze prin cedarea ca feude Domnului muntean a banatului severinean și a ducatelor Făgărașului și Amlașului. Mircea, căruia îi reveniau acum aceste stăpâniri dincoace de Carpați ca moștenire, după ce caută să se pună la adăpost de tendințele cuceritoare ale Regelui Sigismund, alinându-se cu Polonia, în fața pericolului turcesc, caută o apropiere de vecinul său din Ungaria, cu care încheie la Brașov alianță.

Siguranța dinspre Unguri și victoriile obținute contra Turcilor dau posibilitatea lui Mircea să desăvârșească organizarea internă a țării, observându-se mai cu seamă în viața dela curte și în cancelaria domnească o influență latină apuseană.

Ofensiva catolică a Regilor unguri, după ce timp de trei secole n'a reușit să pătrundă printre Români, nici să le suprimе vechile datine de a alege liber pe șefii lor bisericești, la mijlocul secolului XIV, intensificându-se mai cu seamă în nordul Ardealului, provoacă un mare exod al Românilor maramureșeni, cari trecând sub conducerea lui Bogdan Carpații, se așează în Moldova vasalului unguresc Dragoș și resping în repețite rânduri, cu armele, pretențiile de suzeranitate, ce le ridică Ludovic, Regele Ungariei. Impotriva acestuia, urmașii lui Bogdan găsesc ajutor la Poloni, până ce Alexandru cel Bun, sprijinindu-se legăturile bune cu Polonia și cu Mircea cel Bătrân, reuși să țină în frâu poftele cuceritoare ale Regelui ungar, dedicându-și întreagă domnia organizării politice și bisericești a Moldovei pe care o lărgi până la Nistru. Urmașii lui, prin desele certuri și lupte pentru domnie, slăbiseră țara tocmai în

momentul când poporul român și întreaga creștinătatea era amenințată de cucerirea turcească. Două brațe puternice românești, Iancu de Hunedoara și Ștefan cel Mare, prin necontenite lupte, zdrobiră timp de câteva decenii puterea turcească oprind-o la Dunăre. Victoriile lor avură răsunet la toate curțile europene. Ștefan însă, greu încercat de perfidia regilor creștini vecini, căută să asigure autonomia țării sale și rodul ostenelelor unei îndelungate domnii printr-o împăcare cu Turcii. Domnia lui a fost o strălucită epocă de înflorire culturală (primele cronici și cele dintâi traduceri ale cărților bisericești și artistice (mănăstirile clădite în stil moldovenesc, pline de podoabe artistice) și ea a avut o binefăcătoare influență și asupra Românilor ardeleni cari, fiind condamnați în urma răscoalelor țărănești din sec. XV și începutul celui următor la o robie vecinică, primiră ca o rază de mângâiere întemeierea de către Domnul Moldovei a episcopiei Vadului. Stăpânirea lui Ștefan fu dorită și de Secuții și Sașii din Ardeal.

Lupta dela Mohács (1526) prăbuși regatul Ungariei și dădu nou avânt puterii turcești, având grele repercursiuni și asupra domniilor muntene și moldovene. Rivalitatea familiilor mari boierești, a căror orgoliu găsia instrumente în mulțimea pretendenților cari vâneau scaunul domniei, tulbură și slăbi mult cele două țări române, ajunse să fie aruncate de acești aventurieri sub suzeranitatea oricui le-ar fi putut da sprijin pentru cucerirea și păstrarea tronului. Luptele pentru domnie, în sprijinul cărora se recurse de cele mai multeori la Turci, avură ca urmări mărirea nesăbuită a haraciului către Poartă și ruinarea țăranilor cari ne mai putând suporta greutatea birurilor, își vândură libertatea boierilor sau mănăstirilor, devenind „rumâni” sau „vecini”.

Decadența aceasta politică și economică e compensată întru câtva, în această epocă, de progresele culturale realizate prin activitatea lui Neagoe Basarab, a

cronicarilor Macarie, Eftimie și Azarie și prin răspândirea tipografiilor și a cărților ieșite de sub teasc. În acelaș timp Români contribuiau și la cultura apuseană prin activitatea umaniștilor Nicolae Olahul și Mih. Valahul.

Epoca nouă, cea a tendințelor de unitate națională, o inaugurează domnia lui Mihai Viteazul, care, după cum implu creștinătatea cu faima biruințelor lui împotriva Turcilor, într'un fulgerător avânt realizează unirea Munteniei, Ardealului și Moldovei sub o singură domnie, împlinind astfel pentru un moment — după cum spune cronicarul ungar — „legea inevitabilă a destinului”. Semnificația acestor cuceriri o arată într'o scrisoare Sașii cari se temeau că Mihai va curăța acum Ardealul de Unguri și Sași, dându-l pe mâinile Românilor. Și staturile ardelenene fură nevoite să cedeze voinței hotărâte a Domnului, dând Românilor locuri de pășunat.

Perfidia și ura nobilimii ardelenene și invidia lui Basta însă au pus capăt acestei domnii creatoare de epocă. Uciderea lui Mihai deslănțuî seria luptelor pentru tron în cele trei provincii dunărene, până ce în Ardeal Gavril Bethlen, în Muntenia Matei Basarab, iar în Moldova Vasile Lupu reușesc să impună domnii de lungă durată, cu binefăcătoare repercursiuni pe teren economic și cultural în cele două principate. Matei Basarab mai cu seamă, prin politica sa creștină, având legături cu Împăratul Ferdinand și alianță cu Gh. Rákóczi din Ardeal, reuși să se ridice la atâta autoritate politică, încât creștinii din Balcani vedeau în el pe viitorul lor liberator de sub stăpânirea turcească, menit să fie ridicat în scaunul împăraților bizantini. Luptele cu Vasile Lupu însă, vecinul a cărui „hire împărătească” n'o încăpea Moldova, l-au împiedecat însă de la acțiuni mari politice. Rivalitatea între cei doi vecini a dat în schimb bogate rezultate pe teren cultural, prin întemeierea de școli și tipografii, tipărirea de cărți bisericești și juridice și ridicarea multor mănăstiri. Un însemnat spor cultural se

realiză și în Ardeal prin tipărirea Noului Testament în românește și a cărților protopopului Ioan Zoba din Vinț. Această activitate culturală s'a continuat sub Șerban Cantacuzino, care ne dă în românește Biblia din 1688, carte destinată tuturor Românilor „cari tot dintr'o fântână cură“.

Politica lui Mihai Viteazul, de a elibera țările române de sub suzeranitatea turcească cu ajutorul creștinilor din apus, a fost urmată de toți voevozii mari ai Munteniei în secolul XVII, ajungând a se manifesta într'o formă superioară interesele românești prin Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu, cari nevoind a schimba suzeranitatea turcească cu una și mai periculoasă creștină, au știut slăbi pe cea dintâi, îndepărtând în acelaș timp pe cea din urmă. Ajutau în ascuns pe Austriaci și ceilalți creștini împotriva Turcilor, fără a le permite însă intrarea oștilor în țară, dar nu se rupeau formal nici de Turci, pentru a nu transpune teatrul războiului pe pământul nostru. Totuși C. Brâncoveanu trebuia să plătească cu moartea legăturile lui cu creștinii, iar vecinul său din Moldova, Dimitrie Cantemir cu pribegia la Ruși până la sfârșitul vieții.

Sub ultimele domnii dela sfârșitul secolului XVII și începutul secolului XVIII cultura în țările române a ajuns la o mare înflorire. Față de curentul polon, care domina în Moldova prin personalități ca Miron Costin, în Muntenia se resimțea influența italiană prin aportul cultural și politic cel aducea Stolnicul Constantin Cantacuzino, umblat prin școlile din Italia, la stăruința căruia fu întemeiată cea dintâi școală superioară „academică“, după modelul celei din Padova. Dărnicia lui Brâncoveanu asemănată de Antim Ivireanul cu un „râu cu curgerile de aur“, care a dat multăime de tipărituri Românilor, Grecilor, Arabilor și Ivirilor, a dat un puternic avânt și arhitecturii, prin clădirile în stil brâncovenesc și chiar și artelor plastice. Mărinămia lui se revărsa și asupra Bisericii Românilor arde-

leni, într'un timp când aceasta se clătina sub ofensiva catolică a Habsburgilor, dar nu putu împiedeca pe Austriaci, stăpâni dela 1691 în Ardeal, să nu rupă prin promisiuni și teroare o parte a Românilor transilvăneni dela Biserica ortodoxă.

Legăturile Domnilor români cu creștinii treziră la Constantinopol o profundă neîncredere în elementele autohtone și Poarta acum dădu tronurile țărilor române Grecilor din Fanar, cari cumpărau domnia cu sume enorme, pe cari le storceau prin cămătări greci și jidovi dela populația sărăcită de jafurile lor. Teroarea fiscală a acestor venetici ajunși în slujbele conducătoare, risipi populația care lua drumul codrilor, în timp ce boierii gălcevitori și leneviți, într'o viață trândavă și luxoasă își pierdeau de cele mai multe ori timpul în intrigă și rivalități meschine. Principatele Române, în plină decadență politică și economică, ajung pradă poftelor de cucerire ale vecinilor. — La 1718, Austria ocupă timp de două decenii Oltenia, la 1775 tot Imperialii ne răpesc Bucovina, iar la 1812 Rușii ne iau Basarabia. Glasurile de protest, ca cel al lui Grigore Ghica, la 1775, împotriva acestor silnicii, fură înecate în sânge. Rar, câte un Domn fanariot mai ruminat, ca Const. Mavrocordat, căută prin reforme noi să pună ordine în starea economică și politică a țărilor române, dar fără rezultate mai importante. Clasa țărănească, mai cu seamă, rămase tot apăsată, în neagră mizerie.

În acest timp, grele persecuțiuni religioase, politice și economice suferiau și Români ardeleni, cari însă conștii fiind că Ardealul e țară românească și împătorii lui, nobilii unguri, n'au ce căuta în el, își strigară dreptul lor la libertate religioasă, politică și economică prin revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan.

În această epocă se manifestă un progres mai mult pe cale culturală. În Muntenia, Moldova și Transilvania, numărul școlilor și al tipăriturilor sporosește, se manifestă tendințe de a pune bazele științificei românești (Ioan Meștar Păstrîțo)

și conștiința originii noastre cu corolarul ei politic: dorința unei vieți libere, neatărnată de elementele străine, fu răspândită prin activitatea unor oameni ca Sava Popovici, Ioan Micu, Gh. Șincaș, Petru Maior, P. Jorgovici, Gh. Lazăr. ș. a.

Epoca modernă, a înlăptuirii succesive a unității naționale-politice, începe cu mișcarea lui Tudor Vladimirescu la 1821, când tendințele de libertate socială și națională germinate de revoluția franceză, băntuiau toate țările apusene. Ele băteau și la ușa Ardealului și Guvernatorul Bánffy, temându-se să, nu se răspândească și printre Români „primejdioasele principii ale libertății galicane”, ceru la Viena oprirea lui Jorgovici și Piariu de a mai tipări gazete românești. Revoluția izbucni însă în Muntenia sub conducerea lui Tudor Vladimirescu și după ce aceasta fu înfrântă, ideile moderne căutară a fi valorificate prin neizbutita încercare de reformă constituțională din 1832. Peste un deceniu, Regulamentul Organic impus de Ruși, deschidea, adevărat, perspective pentru dezvoltarea constituțională și națională în viitor; el rămânea totuși alcătuit în spirit oligarhic. Tre-când peste scopul politic urmărit de Regulament, o pleiadă de tineri (Russo, Asachi, Kogălniceanu, Eliade, Bălcescu, Maiorescu, Laurian, ș. a.), pregătesc terenul pentru realizarea libertății și unității naționale, pe cari caută să le realizeze prin revoluția din 1848. Mișcarea fu înfrântă. Idealurile ei însă propagate prin școală, presă și asociații culturale pătrunseră în conștiința tuturor Românilor și prin activitatea desfășurată de exilații revoluției prin străinătate, fu câștigat sprijinul puterilor streine, în special al Franței lui Napoleon al III-lea. Astfel după izbucnirea războiului în Crimee, cu ajutorul Impăratului francez, se făcu primul pas spre realizarea unității noastre naționale, scoțându-se la congresul din Paris Principatele Române de sub protectoratul rusesc și redând Moldovei cele 3 județe de sud ale Basarabiei.

Patriotismul luminat al principilor

Barbu Știrbei și Grig. Ghica înlesni și pregăti terenul ca în Divanurile ad-hoc Români să rostească dorința lor de a uni cele două Principate într'un singur stat sub un principe ereditar, dintr'o dinastie europeană, garantându-li-se autonomia internă. Convenția dela Paris admite deocamdată o unire parțială (vama-lă, postală, etc.), dar protagoniștii revoluției din 48 împing lucrurile spre unirea grabnică și efectivă a celor două Principate prin alegerea în Ian. 1859 a lui Cuza ca Domn al celor două țări. Alegerea fu ratificată și de puterile străine și la 24 Ian. 1862 unirea fu înțregită prin întrunirea celui dintăiu palament comun al celor două provincii, la București. Opera aceasta fu încununată de reformele sociale (improprietărirea țăranilor, secularizarea averilor mănăstirești, etc.), prin cari Cuza și Kogălniceanu puneau bazele României moderne. Peste două decenii, unirea fu consfințită prin tributul de sânge, pe care România îl dădu în războiul dela 1877—78, câștigându-și sub Domnitorul Carol I independența.

Evenimentele din Principate erau de aproape urmărite de Români ardeleni. La 1859, când izbucni războiul între Austria și Italia, Papiu Ilarian salută urcarea pe tron a lui Cuza, văzând în el un al doilea Mihai Viteazul, sub sabia căruia Români ardeleni sunt gata a-și vărsa sângele pentru Domnul ales și pentru unirea politică a celor trei provincii românești.

Cu aceste nădejdi în suflet se făceau mari eforturi, sub conducerea lui Șaguna, pentru organizarea unei vieți bisericești și culturale autonome și pentru câștigarea drepturilor politice. La 1861 se înființează „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”. La 1864 datorită lui Șaguna se reînființează mitropolia ortodoxă română autonomă și independentă de legăturile anterioare cu cea sârbească, s'a legiferat statutul organic al lui Șaguna, iar în dieta ardeleană din 1863—64 dela Sibiu, s'a legiferat egala îndreptățire a națiunii române cu celelalte națiuni privilegiate prin vechea

constituție ardeleană.

Cu toate acestea, gândul Românilor ardeleni se îndrepta spre cei din Principate. Ambasadorul francez, Thouvenel încă înainte de 1859 spunea că unirea Principatelor va atrage și unirea cu ele a provinciilor românești de sub stăpânirea austriacă, aceasta din motivele constatate la 1856 de călătorul englez Boner că privilegiile Românilor ardeleni se îndreaptă spre răsărit nădăjduind, prin unirea tuturor provinciilor, să realizeze un mare stat național.

Pentru aceea ambasadorul austriac Prokesch-Osten susținea că unirea Principatelor nu trebuie îngăduită fiindcă ea ar amenința Austria până în măduva oaselor.

Această unire se consolidează însă prin urcarea pe tron a Domnitorului Carol I la 1866 și Ungurii, temându-se de urmările ce le-ar putea avea asupra Românilor ardeleni abrogară la 1867 toate legile votate de dieta din Sibiu.

Procesul istoric început la 1600 își urma însă cursul peste aceste piedeci și el se împlini la 1918, când căderea țarismului rusesc și a imperialismului habsburgic, precum și ajutorul Antantei ne-a înlesnit realizarea definitivei unități politice a tuturor Românilor.

Autorul se oprește aici cu expunerea directivelor generale, cari străbat istoria noastră. Cu toate că autorul destină această carte intelectualilor „cărora școala străină le-a împărtășit cunoștințe istorice sumare și adeseori tendențioase mai ales cu privire la trecutul românesc“, precum și corpului didactic primar și secundar, lipsit de o bibliotecă istorică corespunzătoare, ea se impune și în lumea specialiștilor prin valoarea științifică a împărțirii noi a istoriei noastre.

Împărțirea în epoci, dată de dl Lupaș, se desprinde firească și logică, cuprinzând întreg complexul politic-cultural și social al vieții noastre istorice din cele trei provincii dunărene, pe cari evoluția istorică și unitatea geografică le-a destinat din cele mai vechi timpuri a forma

statul unitar al națiunii băștinașe.

Dar în afară de trasarea acestor noi epoci în trecutul nostru, evidențierea individualității istorice a Ardealului, având la începuturile lui instituțiunile create de poporul românesc și păstrând tendințe separatiste de regatul ungar, precum și integrarea trecutului Românilor depe acest pământ în ritmul larg al istoriei noastre naționale, dau lucrării dlui Lupaș o incontestabilă importanță atât pentru noua lumină ce o aruncă asupra dezvoltării noastre istorice, cât și pentru contribuția ce o aduce la închegarea unității noastre sufletești.

Povestirea clară, științifică a evenimentelor, ținând seama de ultimele scrieri istorice indigene și străine, cu multe contribuții personale, împletind firele istoriei noastre naționale în curente mari ale istoriei universale, se termină cu vibrante cuvinte despre conștiința noastră națională, forța dinamică a marilor noastre realizări istorice, cuvinte pe care pentru valoarea lor etică și frumusețea literară le redăm în întregime:

„Această conștiință națională să ardă ca o flacără pururea vie în sufletul tuturor fiilor națiunii române! La lumina ei să se înfrățească toate cugetele, de căldura ei să se pătrundă toate inimile, la chemarea ei să se încordeze toate brațele spre luptă și muncă românească triumfătoare! Astfel clădirea libertății și unității naționale politice — începută la 1600 prin Mihai Viteazul, continuată de-alungul secolelor prin toți luminătorii poporului, sfântită la 1784 prin trupul frânt pe roată al țărănilor ardeleni, iar la 1821 prin cel sfânticat de iatagane, al Domnului Tudor Vladimirescu, stropită apoi cu botezul de sânge al anilor 1848—49, înfăptuită parțial la 1859 prin unirea principatelor și desăvârșită la 1918 — va deveni prin virtutea fiilor patriei române atât de trainică și resistentă, încât nici porțile iadului nu o vor birui pe dânsa....“

I. MOGA.

EDUCAȚIE AMERICANĂ.

de Dr. R. Trevorrow.

Prin educația americană vom înțelege educația din Statele-Unite.

În Statele-Unite $\frac{1}{4}$ din populație se află în școli și anume:

21.000.000	elevi în școlile primare;
4.000.000	„ „ „ secundare;
1.000.000	„ „ „ superioare (Universitate);
1.250.000	„ „ „ speciale.
<u>27.250.000.</u>	

Pentru educarea acestui tinerete există 1.000.000 de profesori și învățători.

Valoarea clădirilor și a instalațiilor școlare se ridică la 5 miliarde de dolari (825 miliarde de lei) și anual se cheltuiește pentru învățământ 3 miliarde de dolari.

Atâta importanță se dă școlii în St.-Unite, încât nicăieri pe lume nu se cheltuiește mai mult și nu-i nici o țară în Europa a cărei cheltuială *generală*, să egaleze bugetul inv. din St.-Unite.

De aceea națiunea americană trebuie să fie socotită ca o națiune idealistă, căreia viitorul îi rezervă un loc important.

Toate institutele de educație din America urmăresc acelaș scop: să facă din elevi cetățeni buni și activi, oameni cari să se respecte și să se simtă onorați că fac parte dintr'o națiune nobilă.

Educația americană nu prepară pe oameni pentru a fi bogați, ci-i prepară pentru a fi activi, în mijlocul societății. De aceea multe ocupații care până acum nesocoteau educația, reclamă astăzi oameni efectivi educați.

Țintele educației americane sunt:

Educația fizică. Viața omului este o experiență activă. Ea cere continuu un efort creativ. Orașele americane nu sunt

NOTĂ. Dl Prof. Dr. Robert Trevorrow, rector dela „Centenary Collegialle Institute“ U. S. A., a ținut la Universitatea din Cluj (31 Martie a. c.) o interesantă conferință despre educația americană (tălmăcită în românește de Dl Prof. P. Grimm). Credem că facem un serviciu cititorilor noștri comunicându-le-o.

gata; drumurile nu sunt construite în întregime; minele nu-s exploatare toate; câmpiile nu-s destelenite peste tot. Noul ținuturi așteaptă oameni harnici și pricepuți, care să le însuflească prin munca lor, gonind foamea și sărăcia. America are nevoie încă de pioneri plini de îndrăzneală și de putere, în vederea eforturilor mari pe care le cere *Victoria*. De aceea cel dintâi scop al educației fizice este crearea unui corp sănătos și puternic, capabil la o contribuție hotărâtă pentru progresul american. Crearea unui corp sănătos și armonios dezvoltat, nu-i numai un ideal exclusiv american, ci este împrumutat dela Europa, dela care America are încă mult de învățat.

(America urmărește cu interes instituția socolilor ceho-slovaci).

O întregă rețea de organizații funcționează pentru promovarea sănătății elevilor (clinici, grădini, cantine, etc.), pe care o completează un sistem de igienă mentală, pentru a-i ține pe tineri cu mîntea sănătoasă și întregă.

Metodele folosite pentru dezvoltarea fizică sunt de trei feluri:

a) Exerciții de gimnastică formală însoțită de muzică.

b) Jocurile, exercițiile și întrecerile, care au luat o așa dezvoltare, încât trebuiesc stăvilit.

c) Dansul, pentru fete, bine înțeles dansul ritmic.

Oricare ar fi sistemul de educație fizică, el implică o grijă deosebită pentru dezvoltarea unei anumite atitudini mintale, care trebuie să însoțească jocul.

Astfel tânărul american e mai bucuros să piardă o partidă de joc, pe cale cinstită, decât s'o câștige în mod viclean. El caută să fie cu toți un bun camarad și acceptă înfrângerea cu aceeași liniște ca și victoria. Americanul caută mai bucuros să joace alături decât în contra.

Avantajele acestor atitudini în joc sunt recunoscute și menținute și dincolo de școală.

A doua țintă a educației americane este de a descoperi și educa însușirile tânărului, în vederea unor anumite rezultate. Acest postulat se bazează pe presupunția că, chiar când e vorba de frați, fiecare are puterea sa mintală și aptitudinile sale.

După cum un inginer trebuie să cunoască perfect materialul cu care lucrează, și profesorul american trebuie să-și cunoască elevii. Peste tot, la intrarea în școală, se folosesc testele. După intrarea în școală se observă care sunt aptitudinile elevilor pentru fiecare studiu. Studiile se pot considera drept ferestrele prin care privim mintea elevilor. Deaceea programul de studii nu va fi fix, ci acomodat puterilor elevilor, căci nu elevii sunt făcuți pentru programe, ci programele pentru elevi și nu rareori profesorii țin seama de sugestiile elevilor în desfășurarea programelor de studiu.

Tânărului american îi sunt deschise toate drumurile. Întrebarea este pe care poate merge cu mai mult succes? În vederea acestui *DRUM*, însușirile sale sunt dezvoltate, prin educație, la maximum.

Aici avem de observat două feluri de activitate: a profesorului și a elevului. În America educația este bazată pe auto-desăvârșire, sub o conducere pricepută. Regula nescrisă este ca profesorul să nu facă nimic pentru elev din ceea ce poate face el singur. Pornind de la izvorul lucrurilor, tânărul american ajunge prin cercetări proprii la rezultatele dorite. Așa se face că el păstrează și în viața de dincolo de școală obișnuința de a cerceta, de a coordona datele, de a prevedea rezultatele eforturilor sale. Tinerii devin conștienți de puterile și de slăbiciunile lor și deaceea ei vor căuta totdeauna să facă lucrul *pe care-l pot face*, ca să-și câștige pâinea. Nu se omoară în felul acesta ambiția, ci iluzia deșartă, căci tinerii se deprind cu credința că adevăratul succes și fericirea în viață, e să facă bine un lucru, fie mare, fie mic.

Însușirile mintale ale tânărului sunt descoperite și cultivate pentru a face din

el un cetățean util, într-o mare măsură publică.

Educația americană dorește să dea tânărului posibilitatea unei dezvoltări continue, care să se prelungească și dincolo de școală, printr-o cât mai mare dragoste de cultură; să-i dea un maximum de abilitate de gândire, ca să poată găsi singur elementele faptelor și să ajungă singur la concluziile cele mai bune.

Mintea studentului nu-i considerată ca un element static, ci ca un element activ, cu atât spirit de observație și cu atâta judecată clară câtă e necesară ca să-și poată pune în valoare ideile și simțirile sale. El trebuie să fie în stare să dea expresie creațiilor proprii. Deaceea el cunoaște artele și în mod perfect el cunoaște limba sa, și literatura nației sale.

Școala dă tânărului american puterea de a face în viață un lucru folositor și, ceea ce este esențial, îi dă convingerea că munca este prețul pe care el îl plătește pentru privilegiile sale, căci toți trebuie să-și dea, într-o formă activă, contribuția pentru propășirea națiunii americane. Speranța cea mare a patriei este ca fiecare să muncească nu numai în vederea unui câștig material, ci pentru a-și exprima astfel mulțumirea că e *AMERICAN*.

St.-Unite n'au ca ideal suprem banul. Ele ar trebui să fie judecate nu după comerțul lor, ci după filantropia lor. Dar cineva trebuie să aibă, ca să poată da.

Educația se încoronează prin dezvoltarea dorinței de a fi membrul activ al comunității. Sentimentul solidarității în societate se dezvoltă prin cursuri, conferințe, publicații, vizite și oricare alte mijloace, care arată Americanului că este membrul unui grup social și că pe umerii săi apasă o parte din răspunderea publică.

Tânărul american știe că trebuie să facă orice sacrificiu ca țara sa să devină mai bună.

Dela datoriile cetățenești nimeni nu se poate eschiva și deaceea Americanul nu se mulțumește numai să voteze, ci cunoaște toate problemele sociale și toate soluțiile și-și dă seama de valoarea celor

care le reprezintă.

Civilizația americană, ca să se apere, dă o deosebită grijă formării caracterului, astfel încât viitorul cetățean nă nu fie o piedică pentru realizarea idealului american. El trebuie să se deprindă să respecte dreptul altuia, să se mulțumească în afaceri cu profituri rezonabile, să fie corect, în ce privește reclama, să încheie tranzacții care să nu prejudicieze părțile contractante, să fie curtenitor, manierat, plin de bunăcuviință. El trebuie să știe cum să-și folosească timpul liber, căci, grație mașinilor, din ce în ce este mai mult timp liber.

Educația americană, după ce a dat atenție cunoștințelor, caută să desvolte și gustul pentru tot ce e frumos. În privința aceasta idealul american este ca omul să rezerve o bună parte a câștigului său pentru ce e frumos. (Cine câștigă două pâini, să dea prețul uneia pentru flori).

Deaceia Americanii tind să aibă orașe frumoase, poduri și câmpuri pline de ferme și scot pe tineri în natură, ca s'o cunoască și s'o iubească.

Educația americană socotește frumosul o cetate de apărare a sufletului contra tot ce-l poate atinge prin bogăție ori sărăcie.

Fără să ignoreze influența considerabilă a religiei în formarea caracterului,

America a ajuns la cea mai desăvârșită libertate confesională.

America crede în idealurile fixate de educația americană: crede că va putea crea prin școală oameni sănătoși; îndrumați spre carierele, spre care au înclinații; mândri că sunt cetățeni americani; de un nobil caracter, care să facă titlul de glorie al școlii americane.

Aceste idealuri sunt din ce în ce mai actuale și mai favorizate de conducerea Statului și de întreaga societate.

(D. G.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CHEMAREA DASCĂLULUI RURAL ÎN CONCEPȚIA UNUI PROFAN.

Cu ajutorul facultății miraculoase a fantaziei, sunt mai bine de un sfert de veac învățator într'un sat oarecare de pe Câmpia Ardealului, sau dintr'un alt colț mai puțin înapoiat în cultură și mai pitoresc al acestei vaste și fermecătoare țări, așa cum am visat în copilărie că voi deveni odată. Am toate posibilitățile morale și materiale pentru a mă dedica cu trup, cu suflet misiunii mele nobile, pentru care simt un adânc și sincer devotament. Am o viață familiară fericită, o situațiune materială mulțumitoare; un salariu potrivit, care se achită prompt și o apreciere dreaptă a muncii mele din partea superiorilor, cum și din partea sătenilor.

În timpul școlii, mă străduiesc cu drag să deprind pe micii copilași cu arta scris-cititului; îi fac să-și aproprie cele mai elementare cunoștințe pentru viața lor viitoare; îi învăț să

raționeze și să simtă corect și mai presus de toate trezesc în ei dragostea pentru învățătură. Timpul liber îl folosesc, parte pentru a-mi augmenta capitalul de cunoștințe profesionale, parte pentru a mă pune la curent și a deslega multiplele și complicatele probleme ale lumii în care am fost sortit să trăiesc. Acumulez cunoștințele cele mai variate, nu pentru a-mi forma un capital de exploatare sau tezaur improductiv, ci pentru a le răspândi pretutindenea unde ar putea fi lipsă de ele. Predispoziția mea didactică e pururea vie și imboldul de a împărți bunurile mele spirituale, morale și chiar și materiale cu cei lipsiți, e irezistibil. Fără aceste calități n'ași fi avut curajul a mă consacra unei cariere atât de sublime. Ideile și sentimentele ce mă frământă și care cred că ar putea fi de un folos societății umane, le aștern pe hârtie și ticluite

în formă de articole le public în cutare ziar sau revistă. Dar dorința ce arde în mine de a fi folositor omenirii mi-o astâmpăr mai des și mai eficace, transmitând cunoștințele mele, câștigate cu multă trudă, consătenilor mei țărani, atât de dornici de lumina adevărului. Sunt de părerea, că unui învățător și mai ales învățătorului rural, nu îi e permis să se mărginească la activitatea strict școlară; el trebuie să fie educator și instructor și al celor mari, căci țărani noștri, ca de altfel mai toți țărani din lume, sub raportul cunoștințelor despre lume și viață, sunt tot minori încă.

Iată un mic exemplu de cum înțeleg eu să luminez pe consătenii mei adulți:

E Duminică după amiază. Oamenii trecuți peste vârsta zvăpăiată a tinereții sunt adunați la *Casa Culturală* a comunei, unde citesc sau discută diferite chestiuni de ordin obștesc. Vin și eu să mă mai întretin o oră, două cu ei. La o masă, un grup de oameni mai tineri discută despre cea mai actuală și mai dureroasă problemă a timpului acesta: despre criza economică mondială. Mă atașez la ei și ascult părerile ce se emit de unul și de altul, păreri, poate simpliste dar destul de judicioase. Primarul satului, care încă face parte din acest grup, fie pentru că a rămas nedumerit de părerile expuse, fie pentru că și de astă dată vrea să-mi dovedească cât de mult mă prefuește și ține la mine, adresându-se celorlalți, zice: ia să auzim și părerea Domnului învățător despre cauzele acestei crize care ne paște de atâta vreme și atât de cumplit! A mă eschiva dela răspunsul ce mi se cere de către primar, care mă are în mare vază, poate fiindcă eu l-am învățat buchile, ar însemna să mă cobor mult în ochii lui și ai celorlalți, ba poate să-mi pierd orișice prestigiu înaintea lor. De aceea, după o foarte scurtă căutare prin tainițele memoriei mele, unde sunt înmagazinate fel de fel de in-

formații economico-financiare culese de prin cele ziare, reviste și cărți de specialitate, le spun oamenilor, natural, pe înțelesul lor, cam următoarele:

Apoi, iată unde văd eu izvorul crizei economice în care ne zbatem și se zbate cu noi împreună aproape toată lumea civilizată de azi:

Omul este o ființă imperfectă. Creatorul l-a dăruit cu o cunoștință a bine-lui și a răului prea opacă și cu o putere de înfăptuire a binelui prea limitată față de dorința de mai bine ce i-a sădit în suflet și care nu cunoaște nici o margine. Din clipa când a ajuns să poată deosebi cât de cât binele de rău și a încolțit în el dorința de mai bine, omul încontinuu a fost în căutarea *mai binelui*. I se întâmplă însă adesea, că nemulțumit cu *răul* de acum, care e *mai binele* dorit mai înainte, dat fiind că vederea lui nu e perfectă, să-l schimbe nu cu un *mai bine* ci cu un *mai rău*; cu alte cuvinte, omul adesea confundă binele cu răul. Ba i se mai întâmplă și aceea că știe și vede ce și cum ar trebui să facă ca să fie mai bine, dar puterile nu-l ajută. E un defect congenital al omului, care-i aduce multe neajunsuri în viață.

Din cauza acestui defect al său, omul adesea preferă frumosul, utilului. Dar dorința omului nu e numai să-și facă viața mai ușoară, dar și mai plăcută, mai frumoasă. Oricine îndrăgește plăcerile și dă întâietate frumosului față de util, e fatal să sărăcească. După părerea mea, omul de azi a căzut în acest grav păcat economic. Puterea lui de producție e îndreptată azi mai mult spre industriile de automobile, aeroplane, submarine și mii și mii de feluri de obiecte de lux, a căror întrebuițare folositoare e disparentă. Așa se explică ruina tot mai mare a omenirii. Popoarele agricole, cum suntem și noi, ar trebui să se mărginească, pe cât e posibil, numai la acele obiecte de lux, pe care înși-le le produc, sau cel mult atâtea

produse streine, de lux, să întrebuințeze câte le permit escedentele economiei lor, altfel riscă să sărăcească. Asta e lege.

Al doilea mare defect din naștere al omului și care e unul din germeii crizei economice de azi, e mândria lui exagerată. Observând superioritatea lui asupra celorlalte făpturi ale naturii, el s'a decretat pe sine, *coroana tuturor creaturilor*, un fel de semizeu sau chiar zeu. În mândria lui bolnavă, el uită că nu e un scop în sine ci numai o unealtă slabă în mâna Aceluia care l-a făcut și l-a zidit, și nu se mulțumește să subordoneze numai

ființele fără rațiune, dar tinde să supună, prin forță, chiar și pe semenii săi. Ori, omul în sine nu poate fi un scop; scop poate fi numai totalitatea oamenilor, marea societate umană. Cât de costisitoare sunt înarmările care servesc acest orgoliu nebun al neamurilor, o simțim amar cu toții. Desigur însă, înarmarea popoarelor mici, cum suntem și noi, este pe deplin justificată, atâta timp cât cele mari nu renunță la ea.

Deci numai o fortificare a intelectului și o îmblânzire a firii omenesti nu poate face viața mai fericită.

Vasile Bucur

LECȚIE DE GEOGRAFIE.

Clasa III.

Subiectul lecției: Muntenia (marginii și relief).

Copii, vă aduceți aminte, când îmi povesteați cum ați petrecut în vacanța Crăciunului, îmi tot cereați să vă spun și eu cum am petrecut, dar n'am avut timp.

Și-aveam atâtea să vă spun!... căci, știți, eu am plecat din Cluj cu trenul și m'am dus destul de departe de aici! De acolo, de departe m'am gândit mereu la voi. Știți, de ce?

Acolo era așa de frumos, așa de minunate erau toate în juru meu, că aș fi vrut să vă bucurați și voi împreună cu mine! Poate vreți să știți unde am fost! Ca să vă povestesc, trebuie să mă întorc cu gândul înapoi prin toate locurile pe care le-am văzut. Dar de data aceasta, nu vreau să fac drumul sinuigră. Vreți să veniți și voi cu mine? Atunci, haideți să plecăm împreună, în Muntenia, la Predeal, unde am fost eu la Crăciun.

TRATAREA. De unde plecăm? În ce ținut este Clujul? Să arate cineva Transilvania! Spre ce ținut pornim? (Muntenia). Spre ce punct cardinal — față de Transilvania se află Muntenia? Să arate cineva cât se întinde Muntenia! În care parte a țării noastre se află ținutul acesta? (Co-

prii spun hotarele, felul lor și vecinătățile). Le prezint harta Munteniei decupată și lipită pe un fond de culoare închisă. Copiii observă harta aceasta, precum și harta mare și stabilesc forma ținutului: mai mult lungă, spre Apus mai lată decât spre Răsărit. Întorc și tabla pe care este desenat conturul Munteniei și copiii înseamnă hotarele.

Să mergem acum la gară. Trenul pleacă seara la ora 9 fără 10 minute. Ne scoatem bilete, ne urcăm în tren și după puțin timp trenul suflă greu, dar își ia viteză tot mai mare și zboară cu noi... Ce păcat că-i noapte! Câte n'am putea să vedem! Dar uite, lumina în vagon se face mai mică și putem ațipi ca să fim odihniți pentru mâine dimineață, când vom avea ce să privim. Acum voi dormiți și eu vă păzesc. Când se vor arăta zorile, am să vă deștept. Vom fi aproape de Brașov. Să arate cineva la hartă pe unde trece trenul cât voi dormiți. Așa!...

Ei, se face ziuă, sculați acum! Ca să vă treziți bine, să fugă somnul dela voi, facem puțină gimnastică (cu brațele, plecare trupului și morișca). Acum, cu ochii

la geamuri! Ia uitați-vă, și deoparte și de alta, cum este pământul? Prin ce câmpie am trecut? (a Bârsei). Copiii observă tot timpul harta. Cum merge trenul pe câmpie? De-acum începe să sufle greu, tot mai greu... Aproape de Brașov și-apoi după Brașov, pământul se tot ridică, se ridică iute de tot. Ochiul nu mai poate să privească prea departe, că niște ziduri înalte îi stau în cale. Ce sunt oare aceste ziduri? (Munții Carpați). Priviți, la Brașov, o ridicătură mare! Se numește Tâmpa.

Mergem mai departe. Trenul urcă cu greu, locul se strâmtează din ce în ce, stâncile sunt așa de aproape de noi, că de-am întinde mâna am ajunge cetințele brazilor depe ele. Uitați-vă, ce blană albă și frumoasă au! Iată că începe să ninge! Ce tare ninge și ce deși sunt fulgii! Nici nu poți vedea prea departe de minsoare. Cum ne-ar plăcea să nu fim în tren, ci sub fulgii de zăpadă! Dar uite ce aproape este stânca de geamul nostru. Huruitul roatelor se aude înăbușit... mășina fluieră prelung și întunericul nu 'nghite! Ce să fie? (tunel). Unii v'ăți astupă ochii, alții vă țină batista la nas și la gură, de ce? O, de-ar trece mai iute! Dar e cam lung.

Ei, iată că a trecut! Ninge într-una și acum. Stâncile încep iar să se depărteze de tren, dar nu prea mult. Ia priviți jos, cine șerpuieste alături de noi? (șoseaua). Uite, începe să se vadă ici-colea câte o casă. Sunt niște sate mici, de munte. Mai avem puțin și ajungem la Predeal.

Ce-a tăiat linia ferată până aici? Cum se chiamă locul pe unde se poate trece dintr-o parte a muntelui în cealaltă? Prin ce trecătoare am trecut noi? Și în istorie se vorbește de trecătoarea aceasta. Știe cineva, de ce? Le vorbesc despre luptele din 1916. Ne apropiem de Predeal!

Intr-o parte și alta se văd turnulețele vilelor ascunse între brazi... Acum se văd în întregime vilele... sosim în gară. Ne coborâm. Din fața gării începe șoseaua principală, desul de largă. Din șosea pornesc străduțe care se termină a-

poi în cărări, ce urcă sus pe munte. Din partea unde se cpresc terenurile, pornesc cărări la fel, care urcă sus pe deal, apoi pe munte. Pe una din acestea plecăm noi. Mergeți cu mine la vila unchiului meu. Uite-o! E cam mare urcușul d'n străduță până la ea. Am ajuns... Intrăm în casă, salutăm, dar ce să stai înăuntru? Ochiul vor să vadă frumusețile defară. Haideți în balcon! Par'că vă aud spunând: Ori unde te uiți, numai munți vezi! Ce vârfuri ascuțite au! Ce golașe sunt! Spuneți voi, ce munți sunt? De ce care sunt golașe vârfurile lor?

Când le privești de jos, par ascuțite vârfurile. Să știți însă, că odată ajuns omul sus pe Bucegi, nu se mai găsește pe un vârf ascuțit, cum se vede de jos, ci pe un podiș mic.

De ce se vor fi făcut în acești munți atâtea vârfuri, atâtea văi? (Sunt făcuți din piatră de var, prin care apa pătrunde cu ușurință și îi macină). Ce vârf este acesta mai mare, întrebă Pati. (Omul). Dar acolo, mai departe cu o cruce pe el, ce vârf este? (Caraimanul). Ce știți despre vârfurile Omul și Caraimanul? (Dintre toate vârfurile, care le vedem, ele sunt mai însemnate în Bucegi și atrag prin frumusețea lor mulți călători). Crucea aceea nu se vede pe Caraiman de multă vreme! Vă dați voi cu socoteala, de ce s'a ridicat acolo o cruce?

Dar priviți Bucegii dela poale spre vârf! Ce păduri frumoase de fag, anini, paltini și brad! Cu cât urci mai sus ce se întâmplă cu brazii? (devin tot mai mici). Văduceți aminte de bucata „Bucegii”. Ce cresc aproape de vârf? (Jnepeni, apoi iarbă ca peria și flori în mii de culori).

Cine populează în timpul verii înălțimile acestor munți?

Iarna, cine pare c'au rămas să păzească pustietatea? (Babele). Să ne plimbăm puțin prin Predeal. Străzile care se desfac din șosea, cu cât urci pe ele, sunt ca niște alei de brazi, cu vile ascunse în desușul lor.

Dar eu n'am stat tot timpul la Predeal,

m'am dus pentru câteva zile la Breaza, tot pe valea Prahovei, mai jos. Să caute cineva Breaza pe hartă. Intovărășiți-mă și voi. Plecăm din nou cu trenul. Treceam tot printre munți, prin Azuga, Bușteni, Sinaia. La Sinaia, e gară mare și frumoasă și trenul stă mai mult. Știe vreunul, de ce? Ce cumpără oare călătorii dela băieții veniți la scara vagonului? (Între altele, vederi). Vă voi arăta și eu cele pe care le-am cumpărat. Ce vărfuri se văd mai bine ca la Predeal? Mai mergem două stații. Priviți la hartă! Ce se întâmplă cu înălțimea munților? Dela Comarnic prin ce regiune trecem? (deluroasă). Mai avem o gară dela Comarnic și apoi ne coborim în Breaza. Casele nu prea se văd peste tot, de ce oare? Da, dela gară trebuie să urcăm un șir destul de lung de scări și-apoi ajungem în satul ascuns pentru cei din tren, de dealuri. În această localitate, ochiul întâlnește de jur-împrejur dealuri, cum la Predeal întâlnia munți. Și-acum sunt frumoase în haina lor albă de zăpadă, dar primăvara și vara, vi le închipuiți cum sunt? Când eu eram așa ca voi, aici în Breaza am învățat și învățătorul meu ne vorbea mereu de frumusețile țării noastre. Odată ne-a făcut o bucurie mare. A plecat cu noi în excursie la București. Cine arată la hartă orașul acesta? De ce este așa mare însemnat? Altădată o să vă spun ce-am vizitat în București. Acum uitați-vă la hartă, ca să știți bine cum e pământul până la București.

Dealurile scad din ce în ce, pădurile se răresc, dar cum scapi de pădurea verde, ce te însoțește până la Câmpina, te pomești deodată în față cu o pădure de copaci negri. Ce sunt oare acești copaci? (sondele). În ce se pierd apoi dealurile?

Și priviți, această câmpie până unde se întinde? (până la Dunăre). Noi cum am străbătut Muntenia? Dar ia uitați-vă cum se mai întinde câmpia? Unde este mai lată? Ce nume poartă? Dar fâșia dealurilor, unde coboară mai jos?

Trecând din Ardeal în Muntenia, ce munți am străbătut? Pe harta mare aici sunt însemnați. Să-i însemnăm și noi pe harta depe tablă.

Vedeți că zidul de munți se întinde pe toată partea de Miazănoapte a Munteniei. Cum se numește întreg lanțul?

PAUZĂ: Se cântă „Tara mea“.

RECAPITULARE. Să vedem acum dacă țineți minte tot ce-am vorbit despre ținutul care l-am învățat acum! Copiii reproduc lecția ajutați de întrebările mele.

INCHEIERE. Copiii desenează și colorează harta Munteniei (contur și relief). La lucrul manual vor lucra din plastilină relieful Munteniei, o vor desenă, decupă și o vor lipi pe hârtie de culoare închisă.

Lecția tratată în această formă, nu s'a terminat în o singură oră. A fost continuată și îmbogățită cu adaosuri asupra frumuseților din munți, dealuri, câmpia față de acum 50 ani.

Am citit copiilor despre Peștera și Cheile Dâmbovicioarei și Argeșului, Peștera Ialomicioarei. Diferite ilustrate cu vederi din aceste locuri au fost privite și apoi așezate în albumul cu vederi din țara noastră.

S'a mai făcut lectură din „Zănele din Valea Cerbului“ de N. Urechia. În ora de cânt s'a învățat: „Mi-e dor de munți, de Caraiman“.

LIA GOTEA,

înc. șc. de aplicație, Cluj.

SCHIȚĂ MONOGRAFICĂ ASUPRA LUJERDIULUI — SOMEȘ.

(In amintirea unor dragi „scintețe“)

(Continuare)

Material folcloric. Fentru a găsi pe oameni în cetace au ei permanent, îi cauți în viața de toate zilele. Capitolele precedente au arătat, atât cât permitea o „schiță“, ce aspecte principale de viață are satul și în funcție de ce factori hotărâtori se desvoltă. Rămâne să prezentăm partea care se leagă de *sentimente*.

Și la țară ca și la oraș, viața se scurge între necaz și bucurie — între greu și ușor — între bine și rău. Complexitatea vieții acesteia merge de la *obiecte* și rolul lor social (*civilizație*) — până la *sentimente* (*cultură*)²⁰. De la gestul brutal al unei siluete de crâșmă până la suplețea următorului sentiment de dragoste strecurat în cuvinte.

„Iaca badea trece dealu
Că-i cunosc friu și calu.
Calu-i sur, badea-i singur,
Laș sudui nu mă-ndur.
Da batir atit oi zice:
badea di pă cal să phice —

ș-așa rău să să lovască,
sinjele să-l năpădească:
și nime să nu-l oprească;
numa luna și trei stele
și cornu năfrâmii mele“²¹).

În această ordine de idei, înainte de-a urma materialul folcloric propriu zic, se impun unele observațiuni: materialul ce prezintă este propriu pentru toate satele ce ocupă această vale — este cunoscut și din alte părți. Are în să următoarele proprietăți specifice: 1. credințele privitoare la uriași, mai bogate ca oriunde. 2. nici piesele mari de literatură populară nu lipsesc: balade, colinde; ele însă apar în parte fragmentate (Miorița) — altele conservate de memoria celor mai bătrâni cu sfîntenie (Gruia lui Novac). Cîntecele scurte, închid sentimente într'o formă delicată iar „*piuiturile*“ oglindesc foarte bine o anumită mentalitate: cochetăria rustică, ce merge până la forme de expresie directă. Toate acestea le arată materialul cât în forma de mai jos.²²)

I. „Așa, cînd o fost *potopu*, apăi atunci o rămas, cînd o perit lumea dă apă o rămas *uriazii*, și o rămas apoi, o rămas *dealurilor și pietre* — ș-apăi *uriazii* o rămas, o trăit pin *pietre*. S-o-ambulzit *pietrile* ș-o rămas *urmele lor*. Și astăzi sînt.

²⁰) Dinstincția dintre *civilizație* și *cultură* vezi-o în cea mai bună carte apărută în ultimul timp asupra acestei probleme: I. Mehedință, Coordonate Etnografice. Civilizația și Cultura. Buc. 1930.

²¹) Dela Maria Jănan, de 19 ani, din Lujerdiu - Someș.

²²) În redarea textelor și a folclorului, mă apropiu de exprimare, fără să întrebunțez *transcrierea fonetică*. Palatalizarea o avem ca fenomen general. Tot așa de des se înălnește e deschis ca în „pune“, „cărțice“. Lucrarea se prezintă cu caracterul ei de „schiță“ și se adresează mai mult învățătorilor pentru eventuale încercări de prezentare monografică a satelor noastre. În acest scop, pentru materialul *folcloric* se recomandă călduros broșura dlui Ion Mușlea „Învățătorul și Folclorul (Extras din „Învățătorul“ IX 1928) Cluj. Pentru partea *etnografică* indicațiuni practice n'avem. Avem însă ca îmbold o cărticică de căpătaj pentru oricine, G. Valsan: „O știință nouă: Etnografia“ Cluj, 1927. O lămină de total aduce apoi dl Romul Vuia, cu „Etnografie, Etnologie, Folclor“. Definiția și domeniul“ („Extras din Lucrările Inst. de Geograf. al Univ. din Cluj IV, 1930) unde pentru prima dată la noi se expune punctul de vedere pur etnografic (în mod teoretic) asupra celor trei aspecte ale domeniului respectiv: etnografie, etnologie, folclor.

urme de ei. Auzi, să ierți... cum șez eu așa-n cur, ia așa o șezut — cum șez eu ca pă scaun. Ș-acuma să vede cum o răzmat capu, și la cap să cunoaște bolovanu la Pietri (*Kétri*)”.

II. „D-apăi, în bătrîni încă știu domnule, că *uriazii* o avut acolo casă — sură dă piatră; da nu că o clădit, fără numă că o-ambulzit cu puterea lor. O ieșit-d-asupra pă *Băbi*²⁴⁾ — ș-o adus un bolovan cu brațele, da mare. Acela o-am apucat și eu dint-aceia ei s-o prăpădit di p-aici. Oamenii nu o lăsat să să prăpădească; *comand-aceia* și șura lor și astăzi trăește. Ar și tăt șes să nu și ținută ei. Dealu *Băbi*; tăt să putăia -n jos. Di pă Băbi, el pășea pă *Belhedi* la *Dej* și di pă *Behedi*, mince-l sărăcia, în dealu *Curtăiușului*. De-acolo, pășea în *Dealu-Mare*”.

III. Când s-o răsăpit *Băbiu*, o rămas omu-acolo, cu iosagu, adică cu jituțele — o văzut înt-o groapă: ce suna, ce suna? o săpat în risipitura-acea — numai d-un fărtaș dă cot o săpat, ș-o găsit o căldare dă bani dă două mierțe — numai aur și arjint. Iacob l-o chemat din *Igrîție*. Tătă familia lui is în rînd bun”.

IV. „Înt-o primăvară s-o hîit o ripă și s-a aflat un *ciont* de nu l-o putut judeca nîme, că ce-o fost, și l-o adus acas și l-o țipat în gunoi și nu l-o putut judeca nîme că de ce fel de animală-i. D-apăi, l-o scos după doi ani: o fost alb așa ca hîrtia-acea“ (*Indrei Meci*, „cioban“ din *Igrîția*).

V. „O adus un plug cu șase boi, fata de *uriazii*, în *zadie*, și di pă valea Icolodului. Ș-apăi d-acei l-o adus, o zis tătă-so, o zis: tu, du-l înapoi, c-aeștia o să moștenească pămîntu.

V-a. (variantă). „O coborit două *uriazii* — fomei — ș-o luat un plug cu jite cu tăt și cu pluguri cu tăt; două *uriazii* le-o luat în *zade* — cu plug cu jite cu tăt și le-o dus la părinții lor acasă unde-o fost așezămîntu lor.

— Ia tătă și mamă, ce jermuți scurmă pămîntu... O zis părinții lor: „Duceți-l acolo unde-o scurmat, că aeștia au să moștenească pămîntu. Ș-apăi, le-o adus înapoi. Ș-apoi *uriazii* s-o prăpădit di p-aici. Pășea din deal în deal; din *Kerengut* pășea-n *Dimbu cel gol*; din *Făjet* în *Ploptiș*”.

VI. „D-apoi, acolo ședea *uriazii*, să juca de a „*lopta*“, ș-apăi mergea după sare-n Cluj; d-acuș punea oala la foc după mămăligă. Acolo ședea ei în *Băbi*; cînd o fost lupta în 48, — aicea înc-o fost *măgurice*, în *Măguricea Cîrja* și-n *Băbiu*. Aici este numă o *Țițioară*. Zice c-aicea a săpat *ormeghea* (tara) și să facă un șanț — ș-apăi n-a putut săpa la el, că... care-n colo s-a trezit, așa-mprășțiat. O fos buți cu toate bunătățile: *Țițioară* — d-apăi unu de la noi a găsit o tociță ș-un ciocam. Aicea să sape ar găsi ceva acolo. Ș-acolo o stat *uriazii*, e *pusă doară-n cărți*. Cîc-acolo pkiar *uriazii* ședea. O fost *cetate*“. (Ciceo Ambrozie din *Șigău*).

Astfel este înstărită credința în *uriazii*. În această privință, în această parte, credința aceasta este adînc înrădăcinată²⁵⁾. Dealungul văii se mai păstrează urme materiale sau în imaginația poporului, urme de foste întărituri. De ex. *Kendru*, la *Băbiu*, *Șigău*. *Uriași* trăesc ca oameni, se hrănesc ca ei, numai că au o mărime ce întrece cu mult pe a lor. Așa se explică oasele, ciolanele găsite în pămînt și cari sunt puse pe seama lor. Așa se explică chiar unel-

²⁴⁾ Băbiu, (*Băbi*) — dămb înalt ce predomină împrejurimea, unde țărani în secolul XV, s'au adunat și-au protestat contra nobililor. Crezând că prin aceste locuri găsesc *inadițiuni istorice* referitoare la aceste mișcări revoluționare, au deplasat la fața locului, unde am găsit *exclusiv* astfel de credințe.

²⁵⁾ Asupra acelorăși credințe, pentru locuri mai apropiate v. între altele și: E. Sighiarteu: *Colinele și Cetatea Ciceului*. Cluj, 1928, p. 43, 44, cu legende asemănătoare.

tele caznice găsite în pământ, cum spre ex. la Șigău, în punctul „*Țiftora*” — unde se zice c'a fost o întăritură, s'a găsit în pământ o răjnită și un ciocan (pe care le-am văzut și eu). Nu mai vorbim de înălțimi. Spre marea mea desamăgire, referitor la Băbiu, n'am putut culege decât asemenea credințe, în imp ce urmăream tradițiuni istorice cu privire la revoluția țăranilor din sec. XV, întâmplată în aceste părți.

În Tot în această parte a locului, populația mai cultivă amintirea unor figuri istorice — sau reminiscențe ale unui trecut nu prea îndepărtat. 1848, (anul *Kossuth* „*Loayos*”²⁶), „*Orban*” (*Urban*) — (*Traian, Dacii, Arpad*) — acestea din urmă prin mijlocirea cărții, deși mi-au fost spuse aceste lucruri și de neștiutori de carte.

E interesant că *Avram Iancu* ne e cântat. Se păstrează în memoria vie a celor mai bătrâni, vremurile de *iovăgie* și pretutindeni, modernismul de astăzi al celor mai tineri, este asupra criticat.

Poezia epică e încă — actuală — la bătrâni. Aci am putut culege balada cunoscută prin lungimea ei: „*Gruia lui Novac*”. O altă baladă care se bucură de trecere în regiune, e „*Vălean*”. Incetul cu incetul vor pieri și aceste reminiscențe ce alcătuiau altădată — poate — întreguri și erau pentru popor partea vieții lor ideale alături de munca zilnică. Cel mai frumos exemplu de îmbucătățire a întregurilor populare o oferă fragmentele din „*Miorița*”, aflate de mine pe această vale. Afară de acestea, putem aminti multe „*oivuturi*” — fie între fete și băieți la joc, fie cântece — de moment, în cari se strecoară sentimentul iubirii discret.

În sfârșit, am reușit să surprind și am amintit bucuros și *nota caracteristică* a acestui sat, mulțumită unei bătrâne care astăzi nu mai este pe lume, și care conserva așteptându-mă *poate*. Această caracteristică am și dat-o ca *motto*.

* * *

„Cînd am fost eu fată, atunci, au scăpat oamenii de domni. *Din bătrîni așa am auzit că tăți împărații să bat după Ardeal; în Ardeal îi sarea, în Ardeal îi auru, în Ardeal îi, și țară bună ca Ardealu nu-i, și sat bun ca Lujerdiu.*

— D-apăi țucu-te nu știi, nu-s ieu de cînd lumea, de cînd o fo iurășii — c-apoi o fost din deal în deal de mari; n-o rămas decît *hîrburi*. O pierit tăți, cînd o pierit lumea din *ploaie* — c-apoi cînd o mai pieri, o pieri de *foc*.

(*Satul*) „Numai dela pod încolo, pînă la cela pod” erau case. Astăzi s'au înmulțit încă pe pe-ațatea în sus și în josul acestor extremități, iar cele două poduri rămân în centrul satului. În legătură cu înmulțirea populației: „pe moșia tati, șapte cași sînt”.

„Mai dămult, n-o fos d-aște țucu-te, umbla oamenii la domni, tot trei zile-n săptămîină, d-apăi cine să și mers la școală?” (Școala).

„Așa am auzit din bătrîni, o fată a făcut beserica .. o fos pădure mare, acoalea, ș-o pus icoana Maicii precistii p-un lemn, pîntu-aceia o făcut-o acolo .. *Tăt cu celșag o fost lumea de cînd-l*. Duminica Mare i-o slobozit, și le-o rămas care cum o apucat, — porunca — mpăratului să dăduse cu trizeci de ai înainte, da a ținut vlădica la unguru ... Patru case au fost făcute de domni. Asta unde șade Briia Ilisie făcută de domni, Florian, a fost gazdă țucu-te — tătă e cioplită în pădurea Nidahazii, (acolo lîngă Dragu); a lu Morașan Teodor ș-a Borului Jucan Nichita ș-a Kișului — cine-o fos gazdă”.

²⁶ V. pentru toate acestea materialul folcloric ce urmează.

„Rișneam pînă nu mai vedeam bine, — mălaiu-n focu-l coceam, nu umbla lumea p-ales ca amu. Mai de mult dragu mieu, nu să făcea grîu de toamnă, — numa de primăvară și oveaze — iera imăș dela Temeteu și pînă-n Morău: Continitu iera imăș tătă vara“ (astăzi destelenit).

Asupra uriașilor aceeaș bătrână spune: „punea pkisălița la foc și merea-n Cluj după kiperi — așa iera de mari“ — Mai departe se miră „că cum pot“ să reproduc din scris cele spuse de ea. In altă parte aduce complectări la cele spuse: „Fără bună ca Ardealu și sat de omenie ca Luzcrdiu“ .. adaugă cu ocazia unei întrebări, dacă nu cumva satele să „ciufulesc între ele“.

In această privință, Maria Jiman (fată tânără) spune despre comunele din sus: „pădureni“ — „că-s proști ca pădureni; de au linguri n'au furcuțe, dn au furcuțe n'au linguri, ș-așa“.

Printre alte jocuri de copii: „de-a calu-n curechi“: sus pe cal e stăpânul și păgubașul. Aceștia se iau la ceartă: — calu fiind trei înși puși — dedesubt.

Stăpânul: — „de ce-ai lăsat calu-n curechi?

— să mînce.

— ce-mi plătești?

— ouă de cal.

— dacă nu-mi plătești hai să

[ne luptăm.

— haida...“

Și s'apucă și se bat — să „trinte“ — și care e dat jos, „stă el cal în curechi“ sunt 5; 3 cai și 2 oameni. Apoi „de-a lopta“ — joc cunoscut, care, după o credință din Șigău, și uriașii jocau „lopta“ acolo pe ridicătura ce se zice „Băbiu“.

I.

Pă cea coastă oi să pască —
da la turmă cui i-ș umblă?
umblă-ș doi trei păcurari —
da unu-i mai streinel,
ca o lume de inel;
ala oile-ntorcea —
pînă oile-ntorcea,
ala lejea i-o făcea —
o tăiată o pușcată.
Iel din grai așa graia:
voi dacă mi-ți omori,
voi pă mine mă-ngropați,
în strunguța oilor
și-n jocuța mieilor;
fluieru mi-l puneți cruce —
că cîn vintu o sufla,
fluieru m-o cînta:
cele oi mîndre bălăi,
mîndru m-a cînta pă văi;

cele oi mîndre cornute,
mîndru m-a cînta pă munte;
cele oi mîndre seine,
mîndru m-a cînta pă mine.

II.

Trec și se petrec,
colo lîngă mare,
de voinici
cu cai pogănici —
înainte-o maică bătrînă:
da voi n-ați văzut,
drag șiuț al mieu?
— da de l-am văzut,
nu l-am cunoscut.
— șiu mieu e cunoscut,
că pușcuța lui,
e tunuț de vară —
fluiet de cu sară.

URSUL, MAIMUȚA ȘI PORCUL.

Un biet urs, prins nu știu unde
 In ce codru și n ce țară
 Indură amare chinuri
 Ca de foame să nu piară.

Invată astfel să joace
 Și să stea în patru labe,
 Ca să placă n mahalale
 La copii, moșnegi și babe,

Care alergau cu toții
 Să aducă gologanul
 Și chimirul să-i umple
 La stăpănu-său, țiganul.

Intr'o zi însă, lăbosul
 Ce-și dădu cu socoteală?
 Eu am învățat o artă....
 Știu să joc pe porunceală.

Joc frumos, că doar vezi bine
 Cum s'adună lumea toată;
 Mă admiră și prostimea
 Și chiar lumea învățată...

Și, văzând cum o maimuță
 Printre lume loc își face
 Vanitos întreabă ursul:
 — Ce zici? Joc frumos? Îți place?

— Ce să-mi placă? Fugi de-acolo,
 Îi răspunde șugubața.
 Asta-i joc? Nu vezi, fârtate
 Că te râde toată piața?

Ursul, mâniaș amarnic
 De-a maimuței răutate
 Hotări ca pe la alții
 Să își caute dreptate.

Întâlnind un porc, în grabă
 Ursu-i puse întrebare:
 Ia să-mi spui tu drept, cumetre,
 Jocul meu nu-ți place oare?

Ba, cum nu, chiar bravo! bravo!
 Nemaipomenit ți-i jocul,
 Zise grohând, grăsunul;
 De-aș avea și eu norocul

Ca să pot juca, ca tine
 Nași lăsa ca să mă taie
 Oamenii, nici să mă radă,
 Să mă tundă ca pe-o oaie.

Ursul, când își văzu jocul
 Lăudat peste măsură
 De un porc, căzu pe gânduri
 Și desprinsese noățătură:

Când răă judecă maimuța
 Oricum, nu-mi prea pare bine...
 Dar, când mă alintă porcul,
 Par'că mă'ndoesc de mine.

Morala :

Mai bine-o vorbă rea cu rost,
 De cât o laudă de prost.
 de I. CONSTANTINESCU-DELABAIA.

LITERATURĂ ȘI EDUCAȚIE.

Se cunoaște polemica iscată — acum
 trei ani — între Minist. Instr. Publ. și
 Teatrul Național pe tema unor piese de
 teatru nepotrivite pentru tinerime. Lucru-
 rarile s'au petrecut astfel: Dir. Inv. secun-
 dar din M. I. P., Dl Kirițescu, a semnalat
 Minist. că pe scena T. N. din Capitală
 — teatru subvenționat de stat — sunt
 reprezentate piese „care jicnesc curățenia
 sufletescă a tineretului, provoacă su-

gestii vătămătoare și sunt o școală de
 demoralizare și perversiune”.

Raportul acesta, trimis M. Artelor, a-
 ajuns să se publice și prin presă, a stârnit
 ample discuții și răfueii care au ajuns
 până la tribuna parlamentului. Fostul
 Min. al Instrucțiunii, Dl N. Costăchescu,
 răspunzând unor interpelări, a arătat
 subiectul câtorva piese de teatru, care se
 joacă în fața tineretului: un bărbat to-

ierează adulterul soției lui cu știință, permițând accesul unui ofițer de cavalerie în casa sa, întocmai cum fac reproducătorii cu animalele pentru încrucșarea raselor.

În altă piesă, eroina — o descreierată — își desvăluie părțile carnoase ale corpului și-și face o injecție cu morfină. Freacă apoi fața amantului cu cocaină pentruca să poată intensifica plăcerea perversă a sărutului.

În alta, un don Juan își duce la hotel metresa, strânge chelnerița de gușe și-i poruncește să tragă perdelele și să închidă ușa.

Ca o urmare firească, M. I. s'a văzut silit să interzică elevilor școlilor secundare frecventarea reprezentațiilor obișnuite ale T. N. și-a rugat M. Artelor să organizeze reprezentații serale și matineuri potrivite pentru tineretul școlar.

Chestiunea nu s'a oprit aici. Dl. dir. Kirișescu, într'o conferință ținută la Ateneul român, analizează un număr apreciabil de opere apărute după războiu, în special române, și scoate în evidență *superficialitatea și subiectivismul* cu care sunt tratate, în aceste opere, cele mai delicate sentimente omenești și persiflate toate așezămintele țării.

D-Sa stabilește că între școală și artă nu trebuie să existe nici un antagonism; că opera de artă are un rol social și că răul prezintat într'o lumină prea puternică — într'o scriere — are o influență deprimantă asupra masei cititorilor, iar opera de artă devine o distrugătoare a forței morale, iar nu o creație a ei.

Literatura nu poate să conțină numai icoane triste din sbuciumata viață omenească: eroi slabi de înger, pe cari îi ingenunchiază viața, profitori cari știu să speculeze orice situație și să se îngrașe din agoniseala altora; femei neliniștite, care nu cunosc curățenia căminului și iubirea de mamă, și tineret pervers care deabia ieșit depe băncile școlii, cade istovit de boalele venerice sau e stăpânit de patima sportului.

Literatura nu poate fi în nici o împreju-

rare împotriva educației.

Ea trebuie să secundeze școala în năzuința ei de-a crește oameni luminați, oameni de omenie.

Pentru a concretiza aceste adevăruri, voi trece pe dinaintea cititorilor, ca într'un film de cinematograf, scurte rezumate din 2 opere de seamă ale literaturii noastre: e vorba de *Str. Lăpușneanu* de M. Sadoveanu și *Calea Victoriei* de Cezar Petrescu, precum și concluziile care ni se impun.

Str. Lăpușneanu este un roman din timpul războiului. Acțiunea se petrece la Iași și pe front.

Micul cercetaș, Paul Plopeanu, copil de prof. univ. din București, își caută fratele care luptă pe front, în Moldova invadată de Nemți. În culori sumbre ni sunt descrise lungile coloane de refugiați cari părăsesc capitala, trenurile pline, ca niște ciorchini, de soldați cari își caută unitățile pierdute, ici-colea trenuri de lux, pline cu calabalăcul boierimii care nu uită să-și ducă cu ea bonele, cățelușii, butoaiile de vin și sticlele cu șampanie, iar alături de calea ferată, prin noroiu și zloată, cetele de cercetași, decimate de foame și exantematic. Aciuat într'un tren de marfă, Paul Plopeanu trece dealungul Moldovei și călăuzit de-un milițian, Moș-Avram, care făcea parte din acelaș regiment cu fratele cercetașului, Adrian, reușesc să găsească unitatea, să-și revadă fratele și-apoi să pornească mai departe în căutarea familiei care se refugiase la Iași.

Eleonora Plopeanu, mama lui Paul, eu nora sa, Mary, soția lui Adrian și nepotul său, Codinuță, reușesc după multe peripeții, să ocupe un imobil ce aveau la Iași și să aștepte zi cu zi vești dela cei 2 copii, aruncați cine știe unde de vâlmășagul războiului. Până să primească veștile, nevasta lui Adrian își caută cunoștințe, cercetează teatrul, *seratele* D-nei Lazaridi, soția unui îmbogățit de războiu, și intră adânc în viața ușuratică a străzii, uitând de obligațiile ei de soție și mamă. Paul ajunge la Iași, își găsește

ramălia, dar în lipsa unui povățuitor — tatăl său murise în preajma războiului — alunecă și el în noroiul străzii, îndemnat de sugestiile cumnatei sale.

D-na Eleonora, în dorința de a-și vedea pe celălalt copil depe front, interveni prin rude sus puse, cum se obișnuiește la noi, și obținî repartizarea lui Adrian la Mărele Cartier.

Viața curge sgomotoasă. Pe St. Lăpușneanu forfotește aceeaș lume elegantă ca și în Bucureștiul fericit, dinainte de războiu: ofițeri eleganți, liceieni pudrați, cunoițe delicate curg ca un șivoiu și în ochii tuturor citești setea și plăcerea de a trăi.

Adrian, reîntors, găsește căminul rece, părăsit. Își caută uitarea în jocul de cărți. Pierde la toate ocaziile, se împrumută cu procente grele și pierde iarăș. În saloanele D-nei Lazaridi, sub masca fericirii, se petrec dramele cele mai îngrozitoare: Mary fuge la Colonelul Algiu, șeful lui Adrian, iar bietul Adrian, cu nervii întinși de grozăviile văzute pe front, amărit de păcătoșenia sufletului omenesc, își trage un glonte de revolver în inimă.

Rămâne o biată mamă zdrobită de durere, cu'n nepoțel nevrăstnic și un fiu dezorientat, în pragul vieții.

Eroul din roman este un intelectual care a intrat în războiu cu entuziasm și convingere. Curățenia lui sufletească se lovește de păcătoșenia celor mulți. El vede pe profitorii războiului și-și dă seama că a crezut într'o himeră. Dezastrul depe front, care se ivește în curând din nepriceperea comandanților, îi pietrifică sufletul.

Întors acasă, găsește ruina: nevastă-sa îl părăsește, desfrăul curge pe stradă; nu mai poate suportă, se sinucide.

Lectura e deprimantă: La terminarea romanului, simți cum ți se urcă un nod în gât și o mare amărăciune ți se așterne în suflet.

În *Calea Victoriei* este redată capitala

după războiu — această *cocină de porci*, cum a numit-o Dl Iorga.

Const. Lipan, magistrat din provincie, este avansat și adus Consilier de Curte în capitală. Om integru, devotat profesiunii, este întrebuintat de către M. de Justiție, Gică Elefterescu, fost coleg de școală cu magisfratul, ca o unealtă politică, care să-i netezească ministrului drumul spre șefia partidului.

Două procese vechi de escrocherie, unde sunt implicați o mulțime de politicieni, sunt redeschise de Const. Lipan, care primește delegația de procuror al Curții, și prin o puternică campanie de presă, alimentată pe ascuns tot de Ministerul de justiție, ajunge să se facă temut în partid și să înlătore pe toți adversarii cari vizau șefia.

Magistratul, care nu sesizează scopurile ascunse pe care le urmărește Gică Elefterescu și crede cu tărie în justiție pe care o consideră ca pe un sacerdoțiu, pornește cu toată încrederea la lucru și se pregătește să aresteze pe Hagi-Iordan, capul bandei hoților, dar în acelaș timp unul din cei mai cu vază dintre oamenii politici și multimilionar. Dar Hagi-Iordan păstrează încă din tinerețe niște scrieri compromițătoare de-ale ministrului și amenință cu publicarea lor, dacă nu se clasează procesul pornit de proc. general. Gică Elefterescu intervine pentru clasare, dar magistratul se împotrivește. Ministrul, o adevărată canabie, începe șantajul cel mai ordinar asupra procurorului: un copil de-al magistratului, Costea, student universitar, ajunsese într'un cerc terorist internațional. Urmărit de siguranță, e amenințat cu arestarea, iar tatăl său e pus în alternativă: sau cedează și clasează procesul, sau își trimite singur copilul la Jilava. Tatăl, infrânt, cedează ca să-și salveze copilul.

În această dramă sumbră, e înfățișată admirabil coaliția celor răi — a celor mulți — împotriva celor cinstiți. În roman intră o întreagă lume din toate păturile sociale ale capitalei, descrisă de autor cu o mână de maestru: ziaristi,

mercenari de-ai condeiului, fără de nicio credință și corupți până în măduva oaselor, artiști demoralizați și decăzuți, literați egoiști și perversi, boieri falși și morfinomani, tineret corupt și fără caracter, o întreagă vermină putredă și rău mirositoare.

Cele 22 de personaje, care defilează în acest roman, primate mai deaproape ne redau capitala într-o culoare cenușie, prevestitoarea morții.

Să-i luăm pe rând:

Const. Lipan, magistrat integru, venit din provincie, este înfrânt și zdrobit sufletește de practicile politicianiste din capitală.

Copiii lui: Costea, un biet revoltat al societății, un nihilist cu cazier la siguranța generală.

Sabina, o fetiță curată ca un crin, în timpul unui somn provocat de morfină, este batjocorită de fiul lui Hagi-Iordan și se sinucide.

Anie, fata cea mai mare, măritată din interes cu un magistrat mediocru, își înșală bărbatul.

Nelu, cel mai mic copil, sportman și secătură entuziastă, cunoaște toate mărcile automobilelor și erarhizează societatea după aceste mărci.

Mirele Alcaz și Ion Ozun, jurnaliști, mercenari ai condeiului și cronicari ai scandalurilor mondene.

Bică Tomescu, actor — fanfaron, mincinos și plin de datorii, se mută în fiecare lună și nu plătește niciodată chiria; trăiește din împrumuturi și expediente.

Sonia Vișoreanu, artistă, trebuie să se prostitueze cu întreg personalul administrativ al teatrului ca să poată obține roluri de-a doua mână.

Leon Mătășaru, poet de geniu, dar chinat de mimicria vieții și răutatea oamenilor, se aruncă în desfrâu și beție până la animalitate.

Printul Mușat, morfinoman.

Gică Elefterescu, ministru parvenit, lichea și șantazist.

Lulu, Lili, Lala, nepoatele ministrului, tipuri excentrice, care dansează tango

cu țigareta în gură și practică iubirea din Lesbos ca să se dispenseze de a bărbaților.

Iordan Hagi-Iordan, bancher și petrolist: șmecher, escroc și camalie.

Niki, băiatul lui, deasemenea o secătură bețivă, care batjocorește, plin de boli venerice, pe Sabina în timpul somnului.

Viorica, fata lui Hagi-Iordan, o decăzută și o cocainomană.

Scarlat Bosie curtezan, pește și cartofor.

Teofil Steriu, scriitor celebru, preș. al Academiei, obed, egoist și mizantrop.

După lectura acestui roman, sufletul ți se posomorăște și o întrebare chinuitoare ți se înfige în creier: Va putea neamul acesta să iasă la liman, dacă capitala țării este plină de speciemenle arătate?

*

Iată deci, literatura de după războiu, descriind societatea românească cu atâta brutalitate, încât ți se ridică părul măciucă.

Trebuie să ne punem întrebarea dacă va putea această literatură să trezească în sufletul cititorului idei frumoase, să hrănească generațiile tinere cu un ideal al vieții, așa cum a făcut-o literatura de acum 25 de ani.

În special învățătorul, acel tânăr trimis la vârsta de 20 de ani să ridice un sat necăjit, va putea să scoată din această literatură neagră — sensul activității lui, sensul eforturilor lui pentru scoaterea la lumină a miilor de analfabeți dați lui spre grije și orientare? Va putea el să primească din această literatură un rezim sufletec, care să-l împinteneze la lucru, să-i oțelească voința, să-l facă să iubească această carieră spinoasă?

Nici o legătură — deocamdată — între literatură și educație, ci dimpotrivă o dușmănie ireductibilă. Aproape toate operele literare, de după războiu, n'au nici o legătură cu preocupările noastre educative.

Toate personagiile sunt lipsite de orice caracter, și dacă se ivește ici-coleă câte

un exemplar ales, societatea îl corupe și-l aruncă în mocirla colectivității. Toate așezămintele pe care se sprijină un stat sunt viciate: familia este un fel de societate comercializată: fără credință și fără pudoare, biserica un azil pentru infirmi și bătrâni; generația tânără este liber-cugetătoare, școala, magistratura, armata și administrația viciate de politicianism și corupte până în măduva oaselor.

E de ajuns să vă gândiți, pe lângă cele 2 opere pe care le-am pomenit, la: *Roșu, galben și albastru, Corijent la limba română* de I. Minulescu; *Hărdăul lui Satan* de E. Todie, *In cetatea idealului* și *Flamura Roșie* de Teodorescu; *Intunecare* de C. Petrescu; *Diplomatul, Tăbăcarul* și *Actrița* de Ardeleanu; *Ne cheamă pământul* și *Oamenii din lună* de M. Sadoveanu, etc.

Ce-i de făcut?!

Educatorul trebuie să citească. Scriitorul nu poate fi oprit dela scris; aceasta este meseria lui. Să privim deci aceste opere ca pe niște scrieri satirice, care biciuiesc — întocmai cum făceau în secolul trecut fabulele — uritele moravuri care s'au încuibat în rândurile societății noastre și ne servesc nouă, educatorilor, mostre de uriciune sufletească — *foarte des exagerate* — dându-ne în acelaș timp și îndemnul de-a munci cu răvnă pentru înlăturarea tuturor slăbiciunilor. Cele care nu ne dau acest îndemn, trebuiesc evitate ca pe florile cu corola bogată, dar fără parfum.

Pe tinerii învățători de astăzi i-aș compara cu niște palmieri din Sahara. În pustiu acela întins, cu soarele arzător, care tăbăcește pielea dobitoacelor și a oamenilor, cine poate să înțeleagă de unde își trage seva acest arbore și prin ce minune poate să-și ridice o coroană așa de bogată? Rădăcinile străbat adânc în nisip și din straturile umede își culege hrana, iese apoi la suprafață în bătaia vântului, cheamă privirea călătorului însetat și adăpostește caravana obosită.

Pe întinsul pustiu al vieții noastre sociale, așa cum îl prezintă scrierile de după războiu, învățătorul să-și adâncească rădăcinile sufletului său în solul mănos al trecutului *cinstit și plin de omenie*. De-acolo, din scrierile vechi: Eminescu, Creangă, Maiorescu, Odobescu, Vlăduță, Cerna, Iosif, Goga și alții mulți să soarbă puterea de viață și să iasă la suprafață ca tânărl palmier care își întinde robust frunzele în bătaia vântului.

Cei 40.000 de învățători ai țării pot crea tot atâtea oaze de verdeață resirate pe întinsul pustiu al vieții noastre sociale. De-acolo se vor ridica eroii viitorului, cari vor forma preocupările romancierilor de mâine. Ei vor fi soldați credincioși, puși în slujba unui ideal de înțelegător patriotism și meținută umanitate. Prin munca noastră să le dăm deci scriitorilor acest material nou, sfințit prin truda și prin avântul nostru de educatori!

NICOLAE NISTOR.
revizor școlar.

IN AJUN DE EXAMEN.

Intredeschid încetișor pleoapele și-l spionez. În pătucul lui, cu mâinile înlănțuite pe genunchi, se gândește. Din când

* Din volumașul de schițe: *TUCU* (editura „Scrisul Românesc”, lei 40). Recomandăm această carte pentru bibliotecile școlare.

în când mișcă buzele, clatină capul ori dă din umeri. Pendula bate 3½.

— Ce, n'ai dormit, tabule?

Tresare, desface mâinile și-mă zâmbeste încurcat.

— N'am putut dormi tătucule.

— Și ce-ai făcut tot timpul?

— M'am gândit și eu.

— Te-ai gândit?! La ce mări?

— La examen, la ce-ai vrea?

Răsuțește capul; oftează.

— Nu te mai gândi, mări prostule!...

În cinci minute o să fie gata tot examenul!

Dă ușor din cap; semn că nu e prea convins.

— Dece adică să-ți fie teamă, când știi bine la toate?

— Mergi și tu cu mine, tăticule?

— Sigur c'am să merg! Nu ți-am promis?

— Tăticule?

— Ce mări vrei?

— Cu domnu Băjescu o să dau examen?

— Cu dânsul... ți-am mai spus-o doar!

— Bine...

— Dar dece mă tot întrebi?

— Fiin'că eu nu vreau să dau cu el!

— Nuu?... Dar cu cine-ai vrea măță-luță?

— Cu d-ra Mărăcineanu.

— Și pentruce mă rog?

— Mi-a spus băieții că le dă bomboane spirtoase și-i învață cântece frumoase.

— Domnu Băjescu nu le dă?

— Nuu... le dă numai la palmă cu nuiăua! Tușesc în sec ca să-mi ascund zâmbetul.

— Tăticule, eu am să iau premiu cu cunună?

— Copiii care nu urmează la școală nu iau.

— Nu iau de fel?!?

— Nu.

— Mironel adică să ia premiu și eu nu?

— La anul te duci la școală și-atunci o să ieși.

— Dece nu m'ai dat ș'acu, tăticule, ca să iau premiu?

— Când au fost atâtea boli, cum eram să te dau, mări tată?

— ?

— La anu însă ții făgăduesc că te dau... iaca, zic zău c'o să te dau!

— La d-ra Mărăcineanu?

— La d-ra Mărăcineanu, poftim!

— Zi pe onoarea ta, tăticule!

— Pe onoarea mea, dragul tatii!

Așezat pe marginea patului, privind distrat pe fereastră și dând întetit din picioare, se gândește.

— Dacă nu poți dormi, tatule, mai joacă-te și tu... vezi c'am pus pe birou niște reviste colorate... au chipuri foarte frumoase!

Tace și nu se mișcă.

— Vrei să ți le-aduc aici?

— Eu m'ași duce nițel în curtea bisericii...

— Pe căldura asta? Ce, vrei să-ți vină rău?

— Nu-i așa de cald, tăticule!...

Ți se pare ție că ești cu pijamaua groasă...

— Ba-i cald tare, dragul tatii!

— P'ormă bate ș'oleacă de vânt.... strașnic s'ar mai înălța acu smeul!

— Ei, hai, du-te-atunci, dar să nu stai prea mult.

— Numai un pic!

— Ferește-te de soare!

— Las' tăticule, ce, sunt copil mic?

Trebuie să fi trecut cu totul ca la un ceas; poate și mai bine.

Absorbit de aranjarea cărților, aduse de dimineată dela legătorie, uitasem cu totul de băiat. Deodată aud de vizavi, din curtea bisericii, un răcnet și văită-turi:

— Au!... Aoleu, nasul... nasul meu... mor!

Tremurând tot, mă trudesesc se deschid de zor fereastra.

În aceeași clipă însă, aud deslușit o injurătură neaoșă. Costel al meu, prin urmare, știe și să 'njure. Iată, încă o regulă fără excepție!

Ținându-și nasul cu amândouă mâinile și plângând cu hohote, tocmai trece drumul.

Cu toate că e frânt din mijloc și se ferește, totuși sângele îi picură într'una pe bluză; bluza cu care va da examen mâine!

Îl spăli bine. Îl asez în pătucul lui și-mi trag un scaun aproape. Dupăce se mai potolește îl dau la descusut.

— Dece nu te ferești, dragul tatii? Ai uitat cum ai căzut depe bicicletă, de era să-ți rupi nasul?

— Acuma n'am căzut.

— Nuu? Dar cum s'a ntâmplat atunci?

— M'a izbit Mircea.

— Cum te-a izbit?

— Ne jucam, tăticule, de-a ascunselea, și el m'a lovit rău peste nas.

— N'o fi vrut cred.

— O fi vrut, n'o fi vrut, da' m'o lovit... asta-i!

— Așa se ntâmplă la joc... de ce nu te-ai ferit și tu?

— Eu am spus mămicăi să nu mai mă joc cu Mircea... dumneaei nu, că nu-i frumos, că ce-o să zică tanti Florica...

— Și ca ce nu vrei să te mai joci cu Mircea?

Tace, oftează; tresare odată tot.

— Dece, măi tatule?

— Fi'n'că-i mai mic decât mine...

— E numai c'un an mai mic!

— Și p'ormă face numai prostii!

— Par'că tu ești mai breaz...

— Dac'ai ști ce face!... Tiii!

— Ei, cam ce face?

— Mai bine nu-ți spun... dă-l naibeii!...

Să nu-i spui mămicăi că l-am drăcuit, auzi?

— Nu te spui, bine, dar zi-mi ce fel de prostii face Mircea?

— Tăticule, am să-ți povestesc numai una... o să te sature!

— Bine, una fie.

— Odată tanti Florica avea musafiri mulți. Mircea intră în salon, murdar și cu'n cățeluș găsit pe stradă... o jigodie de cățel, tăticule dragă!... O pocitanie!

Nu zice bonjur, ori sărut mâna, pune cățelu p'un fotel și-i spune lui tanti Florica:

„Măicuțo, uite ce cățel frumos am găsit eu! Ia vezi matale ce scrie sub coadă, că nu știu ce nume să-i pun!”

Prind a râde. Pe măsură ce mă gândesc la scenă, mi se întetește râsul.

— Haide, închide nițeluș ochii!

Intorc înadins capul și mă trudesesc să nu fac sgomot.

— Tăticule!

— Cum, n'ai adormit încă?

— Tăticule, dece n'am dat examen astăzi?

— Măine o să dai sigur... hai închide ochisorii... măcar o jumătate de ceas să ațipești!

De trei ori până acum s'a amânat examenul.

De grijă nu mai mănâncă și nu doarme ca lumea. De s'ar termina odată, Doamne!

— Tată!

— Ce mai e acu?

— Cum se chiamă apa ceia mare?

— Care apă, măi?

— Peste care-a sburat o zi și-o noapte „arioplanu”.

— Aha!... Oceanul Atlantic, tăticule.

— Atlantic!?

— Da, da, Atlantic.

— Și cum, tăticule, o zi și-o noapte a trebuit să sboare?

— O zi și-o noapte, da, că-i lată.

— Intr'una?

— Intr'una.

— Eu nu cred asta!

— Și dece mă rog, nu crezi?

— Cum, fără să mănânce omu?

— Fără.

— Fără să doarmă?

— Fără.

Se oprește, zâmbește șiret, apoi întoarce ușor capul.

— Fără să facă... pipi?

— Mă hoțule, mă!

Haide, închide ochii ocu!

A adormit într'un târziu. Somn agitat însă. Se întoarce când pe-o parte, când pe alta; tresare, geme, vorbește. Un țipăt scurt, tăios, de-am înghețat.

— Ce-i tată, ce-i?

— Tăticule! Tăticule!

— Ce-i, pentru Dumnezeu?

— Tăticule, eu am visat pe dracu!

— Fii cuminte, dragul tatii!

— Zău că l-am visat, zău!

Are privirea aiurită și tremură. Il șterg binisor de sudoare, îi prind mânuțele în

dreapta mea, iar cu stânga îl mângâi ușor pe frunte.

Incep să-l înșir verzi și uscate până se mai liniștește ceva.

— Și cum era dracul, prostul tatii, prost?

— Ca o pisică mare, neagră.

— Și ce făcea, măi fricosule?

— Uite, stătea colo pe sobă și se strâm-ba la mine....

— Zău măi?

— De câte ori deschidea gura, ieșea fum și flacără! Ochii erau ca două faruri!... Zău tăticule, zău!

Cu chiu cu vai l-am liniștit și adormit. Mă trag binișor de tot de lângă dânsul, ca nu cumva să-l trezesc. Acum doar me profund. Sudoarea îi îmbrobonează fruntea. Când și când mai tresare, geme ori oftează.

Prima grijă mare, grija examenului, te-a încercat, dragul tatii; cine știe ce griji și cumpene, te-or fi așteptând și pe tine în viață!

Te-oi putea oare călăuzi și căli așa cum trebuie?

ION DONGOROZI.

C r o n i c a .

† **EMANUIL EREMIE.** Invățătorimea din Cluj a avut durerea să piardă pe unul dintre cei mai harnici și pricepuți tovarăși de muncă. Cine a văzut școala condusă de Emanuil Eremie și-a dat seama că acest om avea cultul datoriei și înțelegea să servească cu tot devotamentul instituția pe care o conducea.

Emanuil Eremie a părăsit prea devreme locul de cinste care i se încredințase. Cei 20 de ani de serviciu însă, închinăți școlii românești, au fost pentru el prilej suficient ca să arate toată priceperea și toată dragostea pentru cariera pe care o îmbrățișase.

În prima decadă de viață școlară, după Unire, el a luat parte la toate luptele dascălești, servind cu sinceritate și desinteresare instituțiile învățătoarești.

Dornic de perfecționare, după ce a ajuns în fruntea școlii primare Nr. 5 din Cluj, nu a încetat să se cultive, dând dovada adeseori, în revistele dascălești, de ceaștă stăruință. În colaboarce cu alți colegi, a publicat un manual de Geografie și trei manuale de Aritmetică pentru școala primară.

Munca grea din școală și în anii din urmă boala nemiloasă, care i-a curmat firul vieții, l-au împiedecat să lucreze și

mai mult pe terenul literar. Și acest puțin însă, ni-l amată ca pe un învățător care nu privește școala numai ca o meserie, ci ca un apostolat, căruia i-a dedicat toată puterea sa de muncă.

Conducătorii acestei Reviste regretă sincer pierderea lui prematură.

*

REVISTELE JUDEȚENE. Redactate de Revizorii școlari și de conducătorii Asociațiilor județene, au de menirea să susțină lupta pentru Asociație și să răspândească cunoștințe generale și pedagogice printre învățătorii din județ.

Conducătorii acestor reviste merită un cuvânt de laudă, căci orice muncă intelectuală, pusă în slujba școlii și a culturii românești, trebuie încurajată. Noi cunoaștem însă din experiență cât este de grea susținerea materială a unei reviste, și că în vremurile de astăzi, când învățătorii nu au luat defurile pe 4—5 luni, foarte greu pot să se achite de o obligație atât de elementară de a avea o revistă, două, de specialitate.

Ceeace am dori însă să subliniem, ca o recomandare prietenească, ar fi ca fiecare din aceste reviste să aibă un program de activitate adaptat nevoilor școlare ale județului. În fiecare județ există chestiuni

specifice, care trebuie să găsească loc în coloanele revistei județene. Tot acolo va trebui să se publice studii despre evoluția anuală a învățământului, pentru ca cercetătorul de mâine al situației învățământului să aibă material documentar suficient, ca să poată reda în linii largi imaginea învățământului și a culturii din acel județ.

Când în fiecare revistă județeană se va pune problema școlară din punct de vedere al intereselor locale, atunci revista va deveni un organ de îndrumare, care cu vremea va putea schimba înfățișarea învățământului și mentalitatea învățătorilor în ce privește felul de predare al diferitelor cunoștințe și rostul lor în activitatea școlară și socială.

Făcând aceste constatări, nu urmărim altceva decât să venim în ajutorul școlaii, deschizând conducătorilor revistelor dăscălești noi perspective în domeniul problemelor școlare. (C. I.)

NU SE MAI ȚIN EXAMENE DE ÎNĂINTARE PENTRU ÎNVĂȚĂTORI. Ministerul Instrucțiunii, în urma avizului conțenciosului său, a hotărît să desființeze examenul de înaintare la gr. II pentru învățătorii cărora li s'a făcut inspecția specială.

În viitor, înaintarea învățătorilor se va face prin acordarea „Meritului cultural”.

Învățătorilor cărora li s'a făcut inspecția specială și au fost admiși la examenul de înaintare, li se va ține în seamă rezultatul acestei inspecții. Ei trebuie să înainteze însă Ministerului prin organele de control, ca să poată obține recompensa „Meritul cultural” și câte un memoriu asupra întregii lor activități extrașcolare.

ZIUA SĂDIRII POMILOR. Cu prilejul marilor inundații din țară, s'a constatat că într-o mare măsură, ele s'ar datori și defrișării pădurilor.

Ministerul Instrucțiunii, de acord cu Ministerul de Domenii, a hotărît ca, anul acesta, să se dea o deosebită extindere

plantării copacilor.

În consecință Ministerul Instrucțiunii a trimis tuturor școlilor o circulară, prin care le cere să ia contact cu organele ocoalelor silvice, cu ocazia zilei destinată plantării pomilor.

Această zi se va fixa de comun acord cu silviculterii. Fiecare școală își va forma plantația proprie, pe care o va îngriji cu școlarii.

Afară de aceasta, școlarele vor lucra la plantării cu plată pe terenurile fixate de ocoalele silvice. La aceste lucrări vor participa numai elevii din clasele a V-a, a VI-a și a VII-a ale cursurilor complementare. Plata se va face de ocoale. Un sfert sau o jumătate din acești bani se vor afecta comitetelor școlare, iar restul va fi distribuit școlarii care au lucrat la plantații.

DIMISIONAREA ÎNVĂȚĂTORILOR.

Considerarea ca demisionat pentru absentarea nemotivată dela post a unui funcționar stabil sau înamovibil, constituie în realitate o măsură disciplinară, echivalând cu punerea în disponibilitate a funcționarului pentru abateri dela datorie. Prin urmare o atare măsură nu poate fi luată de autoritatea superioară de cât după o prealabilă judecată a Comisiunii disciplinare, instituită de lege. (Cas. II. 837 din 10 Aprilie 1925 P. S. 1925, pg. 283).

GRADAȚIA DE MERIT. Comisia pentru acordarea gradațiilor de merit cultural ale învățătorilor s'a întrunit ieri la Ministerul Instrucțiunii. Comisia s'a ocupat cu acordarea acestor gradații învățătorilor cari, după vechea lege, trebuiau să se prezinte la examenul de înaintare gr. II și celor cari trebuiau să fie înaintați gr. I.

DEFINITIVAREA ÎNVĂȚĂTORILOR.

În conformitate cu legea privitoare la acordarea gradațiilor de merit cultural, Ministerul Instrucțiunii a luat dispozițiuni să se întocmească tablouri cu învă-

țătorii cărora urmează să li se recunoască leafa de învățător definitiv, pe 1 Ianuarie 1933.

Ministerul Instrucțiunii a întocmit un tablou al învățătorilor cari nu s'au prezentat, efectiv, de trei ori la examenul de definitivat, motivând neprezentarea cu certificat medical sau dovedind că au avut concedii în timpul examenului.

Toți învățătorii din această categorie au fost menținuți în învățământ.

INVĂȚĂTORII-SUPERORI. Învățătorii cărora li s'a acordat titlul de „învățător superior” își păstrează gradele pe care le-au avut în învățământul primar. Față de colegii lor, ei au precădere numai la numirile de directori, în funcțiunile administrative și de control școlar și pot să predea la clasele V—VII primare.

UNIREA BASARABIEI. La 9 Aprilie a. c. s'au împlinit 14 ani dela proclamarea unirii Basarabiei cu Patria mamă.

Regele Ferdinand I, după ce i s'a co-

municat actul unirii, a răspuns Sfatului Țării prin următoarea telegramă:

„Cu o adâncă emoție și cu inima plină de bucurie am primit știrea despre spontanul act ce s'a săvârșit la Chișinău.

Sentimentul național ce se deșteaptă atât de puternic în timpul din urmă în inimile moldovenilor de dincolo de Prut, a primit prin votul înălțător al Sfatului Țării o solemnă afirmare.

Un vis frumos s'a înfăptuit.

Din suflet mulțumesc bunului Dumnezeu, că mi-a dat în zile de restriște, să văd după o sută de ani pe frații basarabeni venind iarăș la Patria-mamă. Aduc prinusul meu de călduroase mulțumiri Domniilor Voastre și Sfatului Țării, a cărui patriotică sforțare a fost încoronată de succes.

În aceste momente solemne și înălțătoare pentru patrie, de aci înainte comună, Vă trimit la toți cetățenii din Basarabia de peste Prut regescul meu salut, înconjurându-vă cu aceeaș inimă caldă și iubire părintească.”

C ă r ț i, R e v i s t e.

M. SASU: *Învățământul primar din județul Alba, 1919—1930.* În această primă fascicolă dl Sasu se ocupă de învățământul primar din județul Alba sub stăpânirea străină și de școlile aflate în 1919.

În cele 80 pag. ale acestei broșuri, se găsesc date foarte importante pentru cunoașterea trecutului apropiat, referitoare la învățământul din acest județ.

Nu putem decât să felicităm pe dl M. Sasu pentru această lucrare, dorindu-i ca s'o poată termina cât mai curând, căci în calitate de revizor școlar al județului Alba a avut în cei 10 ani de activitate rol însemnat în dezvoltarea învățământului românesc.

Indemnăm și pe ceilalți revizori să adune și să publice materialul ce au despre situația învățământului din județul lor.

REVISTA GENERALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI. An. XX, Nr. 1—2, pe Ianuar.—Febr. 1932, aduce articole semnate de dl Gh. Antonescu: Orientarea pedagogică a școlii românești; I. Gabrea: Statistica și politica școlară și alte articole de seamă. Mai remarcăm articolul d-lui I. Săvănescu, institutor la Iași, care publică un articol despre: Decadența învățământului primar. Cele constatate de dl Săvănescu, atât în ce privește situația materială a școlilor, cât și controlul învățământului, din păcate, sunt adevărate. Dacă nu se vor lua măsuri pentru curmarea acestor rele, învățământul primar va rămâne o simplă ficțiune.

VIATA ȘCOLARĂ. An. IX, Nr. 4, Aprilie 1932, Satu-Mare. Dl *Darius Pop* publică *Note pe marginea programei analitice.*

OBSERVATORUL SOCIAL-ECONOMIC, An. I. Nr. 2—4. Dl. *Dr. Gh. Moroianu*, Rectorul Academiei Comerciale din Cluj, împreună cu profesorii acestei Instituții, publică această revistă de studii și anchete social-economice cu scopul de a lămuri opiniei publice atâtea probleme care frământă astăzi întregă lumea.

Din numărul acesta, care are vreo 300 de pagini, reținem studiul d-lui *Dr. I. Popa*, despre: Industria casnică a lemnului din Munții Apuseni.

ȘCOALA NOASTRĂ, No. 3 (Zalău), redactată de Dl. *D. Mărgineanu*, este cea mai veche revistă județeană și cea mai bogată în material local.

ȘCOALA ȘI VIAȚA. Revista Asoc. G-le a Învățătorilor din România. An. III. Nr. 1. Are art. de seamă scrise de d-nii *S. Mehedinți*, *I. Simonescu*, *Gh. Bogdan-Duică*, *D. Teodosiu*, *D. Țonă*. Reținem în deosebi art. d-lui *S. Mehedinți* despre Sanderson, a cărui activitate am relevat-o și noi într'un articol publicat în revista noastră.

TRIBUNA COOPERĂȚIEI ARDELENE. An. III. Nr. 1—2. Revista aceasta, condusă cu multă pricepere de dl. Prof. *Dr. V. Jinga*, are un rol deosebit de important în pregătirea terenului pentru tânăra cooperatie românească din Ardeal. Pe lângă articole de doctrină, în paginile ei învățătorii găsesc foarte multe sfaturi cu privire la rolul lor de cooperatori. Un colaborator de seamă al acestei reviste este și Dl. *Dr. Gh. Dragos*, pe care îl cunoașteți din paginile revistei noastre.

TRAIAN GH. ZAHARIA, *Belgia* (Bib. Cunoști, folositoare, Ser. C. Nr. 36), lei 5. În acest număr se dă o succintă privire asupra acestei țări, pe care sub diferite forme voim să o îmităm și noi, fiind

mândri când ni se spune că România este o Belgie a Orientului. Citind această broșurică, ne putem da seama că avem încă de parcurs o cale lungă până să ajungem la forme de viață de stat, economică și industrială pe care le-a ajuns această țărișoară.

I. LUPAȘ, *Anastasia Șaguna* (Bib. Cunoștințe folositoare, Ser. C. Nr. 38), lei 5. Dl. *Lupaș*, istoriograful activității marelui mitropolit Șaguna, descrie în această broșură viața Anastasiei Șaguna, care din frageda pruncie a sădit în sufletul fiului său, Andrei, sentimente atât de frumoase și l-a salvat pentru biserica strămoșească, a cărui îndrumător a devenit mai târziu.

V. CIUREA, *Vechiul ținut al Sucevei* (Bib. Cunoști, folositoare, Ser. C. Nr. 29), lei 5. — În această broșurică se descrie ținutul fostei capitale a Moldovei pe timpul lui Ștefan cel Mare. Fiecare învățător trebuie să știe povești elevilor cât mai mult despre această cetate, din care porneau poruncile de apărare a românismului. Cetatea Suceava și ținutul ei nu trebuie să rămâne în mintea elevilor numai un simplu nume și un loc pe hartă, ci o icoană viu colorată, care să le excite dragostea pentru acel ținut și acele vremuri.

Dr. I. LEPSI, *Marea Neagră* (Bib. Cunoștințe folositoare, Ser. C. Nr. 40), lei 8. În cele 32 pagini se descrie cum s'a format Marea Neagră, despre viețuitoarele din această mare, Insula Șerpilor și însemnătatea mării pentru țara noastră. Dnul *Lepsi* este un specialist; cu toate acestea, povestește lucruri folositoare pe înțelesul tuturor. Învățătorii pot utiliza cu mult folos cunoștințele din această broșurică.

(C. IENCICA.)

Carnetul Administrației.

Au plătit abonamentele

Din orașul și jud. Cluj: Dr. Pavel Roșca, prof. Acad. Comercială; Dr. Francesco Anelli, lector univ.; Maior Aramă Ioan; Pant. Macavei; Vasile Macavei; A. Tămășan; Atanasia Rațiu; Munteanu Simion; Munteanu Ioan; Maria Tudorache; Augustin Pop; Andrei Dézsi.

Din jud. Alba: El. Tătaru; Veturia Groza; Școala primară — Sebeș.

Din jud. Năsăud: Dionisie Maior, dir. șc. normale.

Din jud. Sălaj: I. Vlaicu; Valeria Lazăr; Teodor Jugariu.

Din jud. Târnava-Mare: Maria Dumitriu.

Din jud. Caraș: Al. Dănu.

Din jud. Sibiu: Prof. Victor Lazăr; Nuți Hanciu.

Din jud. Brașov: Szórády Roza; Luca Savu; Elena Taros.

Din jud. Turda: Emil Poruțiu; Gh. Mețea; I. Katona; M. Aitay; Ersilia Bordan.

Din București: Felicia Anastasiu; Mitica Codrescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

□□□□□

Domnii abonați, cari au de făcut întâmpinări în ce privește expedirea revistei (schimbări de adrese, numere lipsă, etc.) sunt rugați să se adreseze dlui D. Goga, Str. Roma 28 Cluj.

Rugăm pe abonați să binevoiască a ne trimite abonamentul.

Dlui A. Iapodetu
Prof. Univ.
Str. Mărășescu
Cluj

Pagină rezervată pentru comunicările Administrației revistei și reclame.

Comandați-vă cărțile, registrele,
rechizitele școlare și de cancelarie

dela

Librăria R. Cioflec, Cluj

Strada Universității 3

University Library Cluj

La toate comenzile acordă 20%
rabat. Cereți catalogul!

Constantin Iencica

Luminătorii satelor (antologie) Lei 30

Insemnările unui învățător Lei 50

Se pot cere dela Redacția revistei

Prețul 30 Lei.